

Kuwaitin tilannekatsaus marraskuussa 2020

Tietoa raportista

Tässä raportissa käsitellään Kuwaitin poliittista ja yhteiskunnallista tilannetta vuonna 2020. Raportissa tarkastellaan mm. Kuwaitin poliittista järjestelmää, oikeuslaitosta ja kansalaisten perusoikeuksien toteutumista sekä naisten ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen asemaa. Raportti keskittyy erityisesti Kuwaitin kansalaisuudettoman bidun-väestön asemaan sekä Kuwaitin viranomaisten toimintaan ja näiden suorittamiin oikeudenloukkauksiin.

Raportin laadinnassa on noudatettu Euroopan unionin yhteisiä suuntaviivoja lähtömaatiedon tuottamisesta (2008). Raportti perustuu huolellisesti valittuihin lähteisiin, joista kaikki on listattu raportin lähdeluetteloon. Ilmeisiä ja kiistattomia tosiasioita lukuun ottamatta kaikki esitetty tieto on tarkastettu useammasta lähteestä, ellei muuta erikseen mainita. Raportissa esitetyt tiedot on hankittu, arvioitu ja käsitelty huolellisesti, raportin laatimisen varatun ajan ollessa rajattu. Raportti ei pyri olemaan kaikenkattava, eikä sitä tule pitää yksinään minkään oleskeluluvan, pakolaisaseman tai turvapaikkahakemuksen perusteena. Vaikka jotain tapahtumaa, henkilöä tai organisaatiota ei olisi mainittu raportissa, tämä ei tarkoita, etteikö kyseistä tapahtumaa olisi tapahtunut tai kyseistä henkilöä tai organisaatiota olisi olemassa. Raportissa esitetyt tiedot ja näkemykset eivät välttämättä edusta Maahanmuuttoviraston virallista kantaa, eikä se ole poliittinen kannanotto tai oikeudellinen arvio.

About the report

This report discusses the political and societal situation of Kuwait in 2020. The report covers topics such as Kuwait's political system, justice system, the actualization of Kuwaiti citizens' basic rights, the situation of women and the situation sexual and gender minorities. In particular, the report focuses on the situation of Kuwait's stateless Bidoon population and on the conduct of, and the human rights violations conducted by, the Kuwaiti authorities.

The report was written according to the common EU guidelines for processing factual COI (2008) and composed on the basis of carefully selected sources. All sources used are referenced. All information presented, except for undisputed and/or obvious facts, has been cross-checked, unless stated otherwise. The information provided has been researched, evaluated and processed with utmost care within a limited time frame. The report does not aim to be exhaustive and neither is it conclusive as to the merit of any particular claim to a residence permit, refugee status, or asylum. If a certain event, person or organization is not mentioned in the report, this does not mean that the event has not taken place or that the person or organization does not exist. The information and perspectives presented in the report do not necessarily reflect the opinion of the Finnish Immigration Service, nor should the report be regarded as a political or judicial statement.

Sisällysluettelo

1. Poliittinen järjestelmä	3
2. Yhteiskunta	5
3. Oikeuslaitos	6
4. Yhdistymis- ja kokoontumisvapaus	6
5. Sanan, ilmaisun- ja mielipiteenvapaus	9
6. Viranomaisten toiminta ja oikeudenloukkaukset	12
6.1 Viranomaisten toteuttamat oikeudenloukkaukset	12
6.2 Vankilaolot	14
6.3 Kuolemantuomio	15
7. Kansalaisuuteen liittyvät kysymykset	15
8. Kansalaisuudettoman bidun-väestön asema	17
8.1 Bidunien aseman historiallinen ja poliittinen tausta	17
8.2 Biduneiden yhteiskunnallinen asema	18
8.3 Biduneihin kohdistuvat oikeudenloukkaukset	22
9. Naisten asema	23
10. Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen asema	26
11. Turvallisuustilanne	27
12. Koronapandemia (COVID-19)	28
Lähteet	28

1. Poliittinen järjestelmä

Kuwait on hallitusmuodoltaan perustuslaillinen emiraatti.¹ Freedom Housen mukaan kyseessä on al-Sabahin emiirisuvun ja emiirin nimittämän hallituksen johtama poliittinen järjestelmä, jossa vallan vaihtuminen demokraattisin keinoin ei ole mahdollista toimeenpanovallan tasolla. Poliittisen opposition on kuitenkin mahdollista saada edustusta lainsäädäntövaltaa käyttävään parlamenttiin.² Kuwaitia hallitseva al-Sabahin emiirisuku on hallinnut maata koko sen itsenäisyyden ajan (vuodesta 1961) ja pitänyt valtaa nykyisen Kuwaitin alueella 1700-luvulta lähtien.³ Maata vuodesta 2006 johtanut emiiri Sheikh Sabah al-Ahmed al-Sabah menehtyi 91 vuoden iässä 29.9.2020 ja seuraajaksi nimettiin hänen 83-vuotias velipuolensa, kruununprinssi Sheikh Nawaf al-Ahmed.⁴

Kuwaitin yhteensä 65-jäseninen parlamentti (*Majlis al-Umma*) muodostuu 50 vaaleilla valitusta edustajasta ja emiirin suoraan tehtäviinsä nimittämistä ministereistä.^{5,6} Freedom Housen vuoden 2019 tilannetta käsittelevän raportin mukaan Kuwaitin kaikki pääministerit ja muut merkittävimmät ministerit ovat olleet hallitsijasuvun jäseniä.⁷ Bertelsmann Stiftungin vuoden 2020 Kuwait-raportin mukaan emiirin nimitysvalta koskee arviolta 1/4 parlamenttipaikoista ja mahdollistaa asetelman, jossa hallituksen lakiesitykset eivät vaadi taakseen vaaleilla valittujen parlamenttiedustajien enemmistöä, mikä tekee emiirisuvun ja hallituksen toimeenpanovallasta käytännössä rajoittamatonta.⁸

Freedom Housen mukaan Kuwaitin vaaleilla valitut parlamenttiedustajat valitaan tehtävänsä lähtökohtaisesti 4 vuodeksi. Emiirillä ja Kuwaitin perustuslakituomioistuimella on kuitenkin valta parlamentin hajottamiseen (ja poliittisesti laskelmoitujen uusintavaalien järjestämiseen), minkä todetaan tapahtuneen neljästi vuoden 2011 jälkeen. Järjestö selittää Kuwaitin vuoden 2011 jälkeistä tilannetta, jossa hallitusvaihdokset ja ennenaikaiset vaalit ovat olleet yleisiä, maan hallituksen ja tämän haastamiseen pyrkivän parlamentin välisellä kitkalla.⁹ Bertelsmann Stiftungin mukaan laki edellyttää uusien vaalien järjestämistä kahden kuukauden sisällä parlamentin hajottamisesta, mutta käytännössä tätä edellytystä ei ole kuitenkaan aina kunnioitettu.¹⁰

Freedom Housen mukaan Kuwaitin parlamentti hajotettiin edellisen kerran lokakuussa 2016 ja marraskuussa 2016 järjestetyissä parlamenttivaaleissa opposition yhteenliittymät (islamistien, nationalistien ja liberaalien blokit) voittivat 24 paikkaa (yhteensä 50 parlamenttipaikasta). Freedom Housen mukaan oppositiopoliitikot eivät ole saavuttaneet parlamenttivaaleissa enemmistöä vuoden 2012 vaalien jälkeen. Tuolloin vaalitulos mitätöitiin ja vaalilakia muutettiin

¹ Carnegie Endowment for International Peace 29.7.2010; Freedom House 2020.

² Freedom House 2020.

³ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 4.

⁴ BBC 29.9.2020; DW 29.9.2020.

⁵ Parlamenttienvälisen liiton (IPU) Parline-tietokannan mukaan ministereistä vähintään yhden tulee olla valittu parlamenttiin vaaleilla, minkä lisäksi ministerien määrä saa vastata enintään kolmannelta vaaleilla valittujen edustajien määrästä, eli näitä saa olla enimmillään 16. Ks. IPU [päiväämätön].

⁶ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 9; Carnegie Endowment for International Peace 29.7.2010.

⁷ Freedom House 2020.

⁸ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 9.

⁹ Freedom House 2020.

¹⁰ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 12.

tavalla, jota arvosteltiin maan oppositiopiireissä opposition tarkoituksellisesta heikentämisestä.¹¹

Parlamentti käyttää lainsäädäntövaltaa, lakien hyväksymisen edellyttäessä parlamentissa 2/3 enemmistöä, minkä jälkeen ne lähetetään edelleen emiirin hyväksyttäväksi.¹² Bertelsmann Stiftungin mukaan emiirillä on mahdollisuus käyttää veto-oikeuttaan lainsäädäntöön liittyvissä asioissa. Parlamentti kykenee kuitenkin pyörtämään veto-oikeuden 2/3 enemmistöllä. Koska emiiri pystyy kontrolloimaan nimittämänsä hallituksen kautta suoraan vain 1/4 parlamenttipaikoista, hallitus ei kykene muodostamaan 2/3 enemmistöä lainsäädäntöhankkeiden kaatamiseksi ilman neuvottelua eri parlamenttiryhmien kanssa, mikä vahvistaa parlamentin asemaa. Lisäksi parlamentilla on valta käynnistää tutkintoja hallituksen toimista ja esittää yksittäisiin ministereihin kohdistuvia epäluottamuslauseita tai kieltäytyä yhteistyöstä koko hallituksen kanssa.¹³

Bertelsmann Stiftungin vuoden 2020 raportissa Kuwaitin hallituksen ja parlamentin välistä suhdetta kuvataan herkäksi. Vuoden 2016 vaaleilla valitussa parlamentissa toimivan opposition todetaan olevan äänekäs ja korruptioskandaalien, läpinäkyvyyden puutteen ja julkisten varojen väärinkäytön kerrotaan ruokkineen parlamentissa käytyä debattia.¹⁴ Raportin mukaan Kuwaitin parlamentin rooliin on kuulunut perinteisesti toimeenpanovallan valvominen ja hallituksen tekemien aloitteiden kyseenalaistaminen. Joulukuussa 2018 korruptioon ja julkisten varojen väärinkäyttöön liittyvien parlamentin kuulemisten raportoidaan johtaneen neljän korkea-arvoisen ministerin eroon ja toimivan osoituksena parlamentin vaikutusvallasta.¹⁵ Yleisesti ottaen viranhaltijoiden vastuuvollisuuden todetaan kuitenkin olevan rajallinen.¹⁶

Freedom Housen vuotta 2019 tarkastelevassa raportissa Kuwaitin parlamentin roolia hallituksen haastajana kuvataan vaikutusvaltaiseksi. Raportissa kuitenkin todetaan, että vaikka vaaleilla valitut parlamentaarikit ovat kyenneet viemään läpi joitakin tekemiään lakialoitteita, poliittinen valta on keskittynyt emiirin ja tämän nimittämän hallituksen käsiin. Emiirillä on valta parlamentin hajottamiseen ja tämän todetaan käyttäneen valtaansa toistuvasti silloin, kun parlamentti on pyrkinyt hallituksen (ja emiirin) toimeenpanovallan valvomiseen.¹⁷

Bertelsmann Stiftungin mukaan Kuwaitin vaaleilla valitulla parlamentilla ei ole myöskään valtaa valvoa Kuwaitin kansallista öljyrahastoa hallinnoivan Kuwaitin sijoitusviranomaisen (*Kuwait Investment Authority, KIA*) toimintaa.¹⁸

¹¹ Freedom House 2020. Freedom House viittaa oletettavasti Bertelsmann Stiftungin mainitsemaan, Kuwaitin emiirin asetuksella lokakuussa 2012 tehtyyn vaalilain muutokseen, jossa äänestäjän käytössä olevien äänten määrää vähennettiin neljästä yhteen, mikä teki saman poliittisen blokin edustajista toistensa kilpailijoita. Bertelsmann Stiftung 2020, s. 15.

¹² Carnegie Endowment for International Peace 29.7.2010.

¹³ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 12.

¹⁴ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 3.

¹⁵ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 10.

¹⁶ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 13.

¹⁷ Freedom House 2020.

¹⁸ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 9.

2. Yhteiskunta

Kuwaitin perustuslain¹⁹ (artikla 2) mukaan islam on Kuwaitin valtionuskonto ja islamilainen sharia-laki maan lainsäädännön pääasiallinen, joskaan ei ainoa, lähde. Bertelsmann Stiftungin vuonna 2020 julkaiseman raportin mukaan Kuwait toimii kuitenkin uskontoon liittyvissä asioissa modernin valtion periaatteita noudattaen. Kuwaitin valtioninstituutiot ovat sekulaareja ja emiiri on estänyt valtion johtajana islamististen politiikkatoimien toteuttamisen.²⁰

Bertelsmann Stiftungin raportin mukaan Kuwaitin kansalaiset muodostavat noin 30 % maan väestöstä. Kansalaiset työskentelevät pääasiassa Kuwaitin (öljytulojen rahoittamalla) julkisella sektorilla, jossa heidän keskimääräinen kuukausipalkkansa on arviolta 4 800 Yhdysvaltain dollaria (USD). Valtio tarjoaa kansalaisilleen kattavat hyvinvointipalvelut, ja vain hyvin harvat kansalaiset elävät köyhyydessä. Sama ei kuitenkaan koske Kuwaitin noin 100 000 hengen kansalaisuudetonta bidun-väestöä (tarkemmin ks. luku 8). Pääasiassa Etelä-Aasiasta ja muista arabimaista saapuneet vierastyöläiset muodostavat arviolta 70 % Kuwaitin väestöstä ja heitä käytetään usein taloudellisesti hyväksi ja suljetaan yhteiskunnan ulkopuolelle.²¹

Kuwaitin kansalaisista noin kolmannes on taustaltaan shiiamuslimeja, joilla ei ole kuitenkaan vähemmistön kokoa vastaavaa edustusta Kuwaitin poliittisessa järjestelmässä (esimerkiksi vuoden 2016 vaaleissa shiiataustaiset ehdokkaat voittivat 6 paikkaa yhteensä 50 vaaleilla täytetystä parlamenttipaikasta).²² Yhdysvaltojen ulkoministeriön mukaan shiitit ovat raportoineet myös julkisen sektorin tehtäviin liittyvästä syrjinnästä. Shiitit eivät esimerkiksi ole edustettuina kaikissa Kuwaitin turvallisuusjoukkojen haaroissa ja he työskentelevät vain harvoin turvallisuusjoukkojen johtotehtävissä.²³

Bertelsmann Stiftungin raportissa Kuwaitin yhteiskuntaa kuvataan hyvin kerrostuneeksi ja jakautuneeksi erilaisten jakolinjojen perusteella, jotka liittyvät uskontoon (sunnit tai shiitit), alkuperään (arabi tai persialainen), yhteiskunnalliseen taustaan (perhe, heimo ja kaupunki tai maaseutu), poliittisuskonnollisiin näkemyksiin (islamisti tai liberaali) ja kansalaistamisen ajankohtaan. Eri yhteiskuntaryhmien välillä vallitsee jännitteitä ja ajoittaista epäluuloa, jota alueelliset konfliktit ja poliittiset tapahtumat vahvistavat.²⁴

Bertelsmann Stiftungin raportin mukaan Kuwaitin hallitus rajoittaa kansalaisjärjestöjen rekisteröitymistä ja erityisesti hallintoon kriittisesti suhtautuvien järjestöjen kerrotaan kohtaavan häirintää. Naapurimaistaan poiketen Kuwait kuitenkin sallii esimerkiksi Human Rights Watchin toimia maassa ja käydä hallinnon kanssa rakentavaa dialogia. Muista Persianlahden yhteistyöneuvoston (*Gulf Cooperation Council, GCC*) jäsenvaltioista poiketen Kuwait sallii myös ammattiliittojen aktiivisen toiminnan ja liittojen todetaan olleen maassa historiallisesti hyvin vaikutusvaltaisia.²⁵

Kuwaitin julkista sfääriä kuvataan Bertelsmann Stiftungin raportissa "vakaaksi" ja maan kansalaisyhteiskunnan todetaan olevan aktiivinen. Kansalaisyhteiskunnan kerrotaan koostuvan naisjärjestöistä, islamilaisista yhdistyksistä, kulttuuri- ja hyväntekeväisyysjärjestöistä,

¹⁹ Kuwaitin perustuslaki luettavissa (arabiaksi) osoitteesta: <http://www.kna.kw/cit-html5/run.asp?id=2024> (käyty 25.11.2020). Epävirallinen englanninkielinen käännös saatavilla osoitteesta: <https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/kw/kw004en.pdf> (käyty 25.11.2020).

²⁰ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 7.

²¹ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 17, 24.

²² Freedom House 2020; USDoS 2020, s. 21–22.

²³ USDoS 2020, s. 37.

²⁴ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 16.

²⁵ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 10.

ammattiliitoista ja lukuisista ammattiyhdistyksistä (mm. journalistiliitto ja asianajajaliitto). Eri järjestöjen todetaan osallistuvan säännöllisesti poliittiseen prosessiin, ilmaisevan toiveensa Kuwaitin hallitukselle ja muokkaavan julkista mielipidettä. Lisäksi heimojen ja perheiden verkostoilla raportoidaan olevan vahvat siteet Kuwaitin parlamenttiin ja näiden todetaan olevan keskeisessä roolissa parlamenttiedustajien ja valtioninstituutioiden välisten kiistojen sovittelussa. Heimojen kokoontumisten (*diwaniya*) kerrotaan toimivan keskeisenä tilana konsultaatioille sekä kansalais- ja poliittiselle aktivismille.²⁶

3. Oikeuslaitos

Bertelsmann Stiftungin mukaan Kuwaitin perustuslaki (artikla 163) takaa tuomiovallan autonomian ja kieltää eksplisiittisesti muiden auktoriteettien vallan suhteessa tuomareihin. Emiiri nimittää tuomarit Kuwaitin korkeimman oikeusneuvoston ehdotuksesta. Korkein oikeusneuvosto on neuvoa antava elin, joka koostuu Kuwaitin oikeusministeriön edustajista ja tuomareista. YK:n ihmisoikeusneuvosto esitti vuonna 2016 huolensa tuomiovallan riittämättömästä itsenäisyydestä suhteessa toimeenpanovaltaan (Kuwaitin emiiri ja hallitus) mm. tuomarinimityksiin, ylennyksiin ja kurinpitoon liittyvissä asioissa. Lisäksi YK arvosteli tuomareina toimivien ei-kansalaisten työsuhteiden määräaikaaisuutta ja pysyvien virkojen puutetta. Tästä huolimatta tuomioistuinten todetaan tuominneen useissa yhteyksissä hallituksen ja emiirin päätöksiä vastaan.²⁷ Freedom Housen mukaan Kuwaitissa ei ole itsenäistä oikeuslaitosta. Emiiri hyväksyy oikeuslaitoksen virkanimitykset ja tuomioistuimet tuomitsevat politiikkaan liittyvissä oikeustapauksissa usein Kuwaitin hallinnon eduksi.²⁸

Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2019 käsittelevän ihmisoikeusraportin mukaan Kuwaitin perustuslaki takaa oletuksen syyttömyydestä ja oikeuden oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Raportin mukaan Kuwaitin perustuslaki ja muu lainsäädäntö takaavat tuomiovallan itsenäisyyden ja hallinnon todetaan yleisesti ottaen kunnioittavan tuomioistuinten itsenäisyyttä ja puolueettomuutta. Kuwaitin korkein oikeusneuvosto nimittää kaikki syyttäjät ja tuomarit ja välittää nimitykset edelleen emiirin hyväksyttäväksi. Tuomareiksi nimitetyt Kuwaitin kansalaiset nimitetään virkaansa eliniäksi (eli kunnes nämä saavuttavat pakollisen eläkeiän). Tuomareiksi nimitettyjen ei-kansalaisten sopimukset uusitaan kolmen vuoden välein. Kuwaitin korkein oikeusneuvosto voi erottaa tuomarin määrätyn syyn perusteella. Ei-kansalaiset ovat esittäneet kansalaisten ja ei-kansalaisten välisten oikeusjuttujen yhteydessä syytöksiä siitä, että tuomioistuimet suosisivat tuomioissaan Kuwaitin kansalaisia.²⁹

4. Yhdistymis- ja kokoontumisvapaus

Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2019 käsittelevän ihmisoikeusraportin mukaan Kuwaitin perustuslaki takaa yhdistymisenvapauden, mutta hallitus on asettanut tähän liittyviä rajoitteita ja käyttänyt yhdistysten viralliseen hyväksymiseen liittyvää valtaansa poliittisen vaikutusvaltansa lisäämiseen.³⁰ Freedom Housen vuotta 2019 käsittelevän raportin mukaan

²⁶ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 16.

²⁷ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 12.

²⁸ Freedom House 2020.

²⁹ USDoS 2020, s. 7, 8.

³⁰ USDoS 2020, s. 14–15.

Kuwaitin emiiri ja muu hallitsijasuku puuttuvat usein poliittisiin prosesseihin myös poliittikkoihin ja mediavaikuttajiin kohdistuvalla häirinnällä, minkä lisäksi Kuwaitin hallitus rajoittaa parlamentaaristen oppositioblokkien toimintaa.³¹

Kuwaitin lainsäädäntö estää poliittisten puolueiden muodostamisen.³² Parlamenttiedustajat kampanjoivat vaaleissa itsenäisinä ehdokkaina ja vain parlamenttiin valittujen ehdokkaiden on virallisesti mahdollista muodostaa yhteenliittymiä tai blokkeja^{33,34} Vaikka parlamentaarikkojen on mahdollista muodostaa epävirallisia yhteenliittymiä, Freedom House toteaa puolueiden perustamista koskevan kiellon estävän poliittista järjestäytymistä ja poliittisten resurssien jakamista samanmielisten parlamentaarikkojen kesken. Kiellon todetaan myös johtaneen tilanteeseen, jossa Kuwaitin heimot ryhmittyvät tiettyjen ehdokkaiden taakse ja hyödyntävät parlamenttiin valittuja henkilöitä heimon jäsenten taloudellisen aseman parantamiseen.³⁵

Kuwaitin perustuslaki (artikla 44) takaa kokoontumisvapauden, eli vapauden rauhanomaiseen kokoontumiseen, Kuwaitin kansalaisille.³⁶ Käytännössä kokoontumisvapautta kuitenkin rajoitetaan.³⁷ Human Rights Watchin mukaan Kuwaitin vuoden 1979 julkisia kokoontumisia koskevan lain artikla 12 kieltää sellaisten henkilöiden osallistumisen julkisiin kokoontumisiin, jotka eivät ole Kuwaitin kansalaisia.³⁸ Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan kansalaisuudettoman bidun-väestön (ja muiden ei-kansalaisten) järjestämät mielenosoitukset ovat kiellettyjä. Bidun-taustaiset aktivistit ovat raportoineet viranomaisten heihin säännönmukaisesti kohdistamasta häirinnästä tapauksissa, joissa bidunit ovat pyrkineet järjestämään rauhanomaisen mielenosoituksen tai kampanjoimaan oikeuksiensa puolesta. Jotkut bidun-aktivistit esittivät, että heidät pidätettäisiin kuulusteluja varten jokaisen kampanjan tai mielenosoituksen suunnittelun yhteydessä.³⁹ (Ks. myös luku 8.)

Freedom Housen mukaan järjestäjien tulee ilmoittaa viranomaisille julkisesta kokoontumisesta tai mielenosoituksesta ja luvattomaan mielenosoitukseen osallistuneet henkilöt voidaan tuomita vankeuteen tai, muiden kuin Kuwaitin kansalaisten tapauksessa, karkottaa maasta. Tästä huolimatta joitakin rauhanomaisia mielenosoituksia on pystytty järjestämään ilman viranomaisten lupaa.⁴⁰ Kuwaitin sisäministeriö ilmoitti heinäkuussa 2019, että poliisilla on lupa ampua mielenosoittajia jalkoihin, mikäli poliisi kokee turvallisuutensa uhatuksi tai mikäli henkilö pyrkii pakenemaan viranomaisilta. Samalla ilmoitus kielsi eksplisiittisesti kuolettavan voiman käytön vastaavissa olosuhteissa.⁴¹

³¹ Freedom House 2020.

³² Bertelsmann Stiftung 2020, s. 9; Freedom House 2020. Yhdysvaltain ulkoministeriön raportissa tarkennetaan, että Kuwaitin hallitukset eivät ole hyväksyneet poliittisten puolueiden muodostamista, vaikka puolueiden perustamista ei olekaan virallisesti kielletty. USDoS 11.3.2020.

³³ Liberaaleilla, vasemmistolaisilla ja nationalisteilla on kaikilla omat blokkinsa, minkä lisäksi Kuwaitin shiioilla on useampia blokkeja. Lisäksi parlamentissa on edustettuna myös salafistis-islamistisia ryhmiä ja Muslimiveljeskuntaan kytköksissä oleva (islamistinen) ryhmä. Bertelsmann Stiftung 2020, s. 15.

³⁴ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 9.

³⁵ Freedom House 2020.

³⁶ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 10; USDoS 2020, s. 14.

³⁷ Carnegie Endowment for International Peace 29.7.2010; Freedom House 2020.

³⁸ Human Rights Watch 2020.

³⁹ USDoS 2020, s. 14.

⁴⁰ Freedom House 2020.

⁴¹ USDoS 2020, s. 14.

Bertelsmann Stiftungin vuonna 2020 julkaiseman raportin mukaan poliittisista mielenosoituksista ja katumarsseista on tullut harvinaisia, mikäli tilannetta verrataan vuosien 2011–2014 poliittisen aktivismin osalta aktiivisempaan ajanjaksoon. Perheiden ja heimojen perinteisesti järjestämiä osittain julkisia kokoontumisia (*diwaniya*) järjestetään kuitenkin edelleen säännöllisesti. Raportissa mainitaan poliittisiin mielenosoituksiin liittyvinä esimerkkeinä marraskuussa 2017 yhteensä 67 henkilölle annetut vankeustuomiot, jotka liittyivät Kuwaitin parlamentissa vuonna 2011 järjestettyyn mielenilmaukseen, ja joulukuussa 2017 Kuwaitin hallituksen luvalla järjestetty, tuhansia kuwaitilaisia kaduille kerännyt mielenilmaus, jossa vastustettiin Yhdysvaltojen päätöstä tunnustaa Jerusalem Israelin pääkaupungiksi.⁴²

Heinäkuussa 2018 Kuwaitin kassaatiotuomioistuin tuomitsi ryhmän opposition edustajia (joukossa kaksi nykyistä ja useita entisiä parlamentaarikkoja) vankeuteen välikohtauksesta, jossa ryhmä tunkeutui vuoden 2011 mielenosoitusten aikana Kuwaitin parlamenttiin vaatien maan pääministerin eroa. Human Rights Watchin mukaan tuomittuja oli yhteensä 16 ja näiden tuomiot vaihtelivat kahdesta kolmeen ja puoleen vuoteen vankeutta (pakkotyöllä).⁴³ Freedom Housen mukaan yksi vangituista parlamentaarikoista, oppositiojohtaja Musallam al-Barrak, oli vapautunut vuonna 2017 suoritettuaan 2 vuoden tuomion emiirin (kunnian) loukkaamisesta.⁴⁴ Human Rights Watchin mukaan Kuwaitin viranomaiset pidättivät 23.10.2019 yhden heinäkuussa 2018 tuomituista, entisen parlamentaarikon Fahad al-Khannah'n tämän palattua maahan. Al-Khannah vapautettiin 5.11.2019 emiirin armahduksella.⁴⁵

Kuwaitin bidun-väestöön kuuluvat henkilöt järjestivät vuoden 2019 heinäkuussa mielenosoituksia protestoidakseen tapausta, jossa bidun-taustainen Ayed Hamad Medath päätyi itsemurhaan oletettavasti sen takia, että Kuwaitin viranomaiset olivat evänneet häneltä pääsyn siviiliasiakirjoihin.⁴⁶ Kyseessä oli istumamielenosoitus, joka järjestettiin Kuwaitin kaupungin (*Kuwait City*) lähellä sijaitsevan al-Jahran kaupungin al-Hurriya-aukiolla.⁴⁷ Kuwaitin valtion turvallisuuspalvelu (*Kuwaiti Security Service, KSS*) pidätti mielenosoituksen seurauksena 15 bidun-yhteisöön kuuluvaa aktivistia.⁴⁸

Freedom Housen mukaan bidun-aktivistit pidätettiin sen perusteella, että nämä olivat osallistuneet luvattomaan mielenosoitukseen ja "käyttäneet väärin matkapuhelimiaan".⁴⁹ Amnesty Internationalin 28.1.2020 julkaiseman katsauksen mukaan pidätettyjä syytettiin myös julkisten mielenilmausten järjestämisestä biduneiden keskuudessa, valheellisten uutisten levittämisestä ja liittymisestä "Kuwaiti Biduns Foundation Council" -nimiseen verkkoyhteisöön (tai järjestöön), joka on brittiläisen, bidun-taustaisen aktivistin perustama.⁵⁰ Elokuussa 2019 pidätetyt aloittivat nälkälakon vastustaakseen heihin ja yleisemmin bidun-yhteisöön kohdistuvia oikeudenloukkauksia.⁵¹ 12 päivän pituiseksi suunniteltu nälkälakko jouduttiin kuitenkin päättämään ennenaikaisesti aktivistien terveydentilan heikkenemisen seurauksena.⁵²

⁴² Bertelsmann Stiftung 2020, s. 10.

⁴³ Human Rights Watch 2020.

⁴⁴ Freedom House 2020.

⁴⁵ Human Rights Watch 2020.

⁴⁶ Human Rights Watch 2020; USDoS 2020, s. 14, 20.

⁴⁷ Human Rights Watch 2020.

⁴⁸ Amnesty International 28.1.2020; Freedom House 2020; Human Rights Watch 2020.

⁴⁹ Freedom House 2020.

⁵⁰ Amnesty International 28.1.2020; GCHR 29.1.2020.

⁵¹ Freedom House 2020; Human Rights Watch 2020.

⁵² USDoS 2020, s. 20.

Heinäkuun 2019 mielenosoitukseen liittyvässä oikeusjutussa asetettiin lopulta syytteeseen yhteensä 16 henkilöä.⁵³ Tammikuun 2020 lopulla Kuwaitin rikostuomioistuin tuomitsi kolme pidätettyä bidun-miestä (joista yhden poissaolevana) rauhanomaisesta aktivismista vankeustuomioihin, jotka vaihtelivat 10 vuoden ja elinkautisen välillä.⁵⁴ Erityisesti Persianlahden maiden ihmisoikeustilanteesta raportoivan Gulf Center for Human Rightsin (GCHR) mukaan poissaolevana tuomittu henkilö tuomittiin elinkautiseen ja kaksi muuta 10 vuodeksi vankeuteen, minkä jälkeen ko. henkilöt tulitisiin karkottamaan maasta.⁵⁵ Yhteensä 12 pidätettyä vapautettiin ehdonalaaiseen vapauteen (vastineena lupaus 2 vuoden hyvistä käytöksestä). Vapautetuista viidelle määrättiin vielä erikseen 1 000 Kuwaitin dinaarin (noin 3 300 USD) suuruiset takuut. Lisäksi yksi pidätetyistä vapautettiin kokonaan syytteistä.⁵⁶

Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan myös jotkut Kuwaitin kansalaisuuden omaavat aktivistit olivat esittäneet, että he tai heidän perheenjäsenensä olivat menettäneet pääsyn koulutukseen, terveydenhuoltoon ja työhön biduneiden oikeuksien edistämisen takia.⁵⁷

5. Sanan, ilmaisun- ja mielipiteenvapaus

Bertelsmann Stiftungin vuoden 2020 raportin mukaan Kuwaitin perustuslaki (artikla 36) takaa ilmaisunvapauden, mutta sisältää siihen liittyen myös laajamittaisia rajoituksia, kriminalisoiden mm. Islamin, emiirin ja itse perustuslain halventamisen.⁵⁸ Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2019 käsittelevän ihmisoikeusraportin mukaan Kuwaitin hallinto loukkasi perustuslain takaamaa ilmaisunvapautta ja lehdistönvapautta vuoden 2019 aikana. Tuomioistuimet tuomitsivat yli 12 henkilöä näkemystensä esittämisestä, tuomioiden liittyessä erityisesti sosiaalisessa mediassa esitettyihin näkemyksiin.⁵⁹

Human Rights Watchin vuotta 2019 käsittelevän raportin mukaan Kuwaitin viranomaiset käyttivät perustuslain ja kansallista turvallisuutta koskevan lainsäädännön antamia mahdollisuuksia ilmaisunvapauden rajoittamiseksi, poliittisen toisinajattelun tukahduttamiseksi ja toisinajattelijoiden asettamiseksi syytteeseen. Human Rights Watchin mukaan sananvapauden rajoitukset ovat kohdistuneet sellaisiin toimittajiin, poliitikkoihin ja aktivisteihin, jotka ovat kritisoineet Kuwaitin emiiriä, hallintoa, uskontoa tai naapurimaiden johtajia internetissä tai sosiaalisessa mediassa.⁶⁰ Amnesty Internationalin mukaan Kuwaitin viranomaiset ovat käyttäneet maan rikoslakia ja kyberrikoslakia (tarkemmin, ks. alla) ottaakseen kiinni ja nostaakseen syytteitä sellaisia henkilöitä vastaan, jotka ovat kritisoineet Kuwaitin emiiriä tai naapurimaiden johtoa, loukanneet uskontoa tai järjestäneet rauhanomaisia kokoontumisia.⁶¹

Bertelsmann Stiftungin mukaan Kuwaitin media on yksi alueen vapaimmista ja suorasanaisimmista, joskin (sanan- ja lehdistönvapaudelle) on olemassa rajoja, joita ei ole luvallista ylittää. Nämä rajat liittyvät esimerkiksi emiirin arvosteluun tai uskontoa mahdollisesti

⁵³ Amnesty International 28.1.2020.

⁵⁴ Amnesty International 28.1.2020.

⁵⁵ GCHR 29.1.2020.

⁵⁶ Amnesty International 28.1.2020.

⁵⁷ USDoS 2020, s. 20.

⁵⁸ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 11.

⁵⁹ USDoS 2020, s. 10.

⁶⁰ Human Rights Watch 2020.

⁶¹ Amnesty International 18.2.2020, s. 38.

loukkaavien aiheiden käsittelyyn. Perustuslain artiklan 54 todetaan tekevän emiirin henkilön vapaaksi kaikesta arvostelusta ja loukkaamisesta. Journalistien todetaan olevan taipuvaisia itsesensuuriin ja viranomaisten kerrotaan kohdistaneen tukahdustoimia kymmeniin hallinnon kriitikoihin, jotka ovat puhuneet sensitiivisistä aiheista. Monia medioita on myös rangaistu Kuwaitin hallintoon liittyvän uutisoinnin perusteella.⁶² Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2019 tarkastelevan uskonnonvapausraportin mukaan Kuwaitin lainsäädäntö kieltää ns. abrahamilaisten uskontojen (islamin, juutalaisuuden ja kristinuskon) tai ko. uskontojen uskonnollisten henkilöiden halventamisen, tällaisten rikosten voidessa johtaa jopa 10 vuoden vankeusrangaistukseen. Kansalaiset voivat nostaa lainsäädännön perusteella syytteen ketä tahansa henkilöä vastaan uskonnon halventamisesta tai julkisen moraalin vahingoittamisesta.⁶³

Yhdysvaltain ulkoministeriön vuoden 2019 tapahtumia käsittelevän ihmisoikeusraportin mukaan Kuwaitin hallinto valvoo aktiivisesti sosiaalista mediaa ja pidättää bloggaajia ja poliittisia aktivisteja hallituksenvastaisten mielipiteiden ja ajatusten esittämisestä. Kuukausittain arviolta 2–4 henkilön uutisoidaan tulleen tuomituksi sosiaalisessa mediassa tehtyjen rikosten perusteella.⁶⁴ Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan jokainen Kuwaitin kansalainen voi esittää viranomaisille valituksen tilanteesta, jossa hän katsoo jonkun syyllistyneen hallitsijasuvun loukkaamiseen tai julkisen moraalin vahingoittamiseen.⁶⁵ Raportin mukaan Kuwaitin lainsäädäntö asettaa rangaistuksia henkilöille, jotka luovat tai levittävät "moraalittomia" viestejä ja antamat määrittelemättömille viranomaisille vallan henkilön käytössä olevien viestintäpalveluiden epäämiseen kansallisen turvallisuuden perusteella.⁶⁶

Yhdysvaltain ulkoministeriön ihmisoikeusraportin mukaan Kuwaitin lehdistöä ja kustanteita koskeva laki (*The Press and Publications Law*) määrittelee tarkemmin aiheet, joihin liittyvät julkaisut ja keskustelut eivät ole sallittuja. Tällaisia ovat aiheet, joiden tarkoituksena on uskonnon (erityisesti islamin) loukkaaminen, emiirin arvosteleminen, oikeuslaitoksen edustajien loukkaaminen tai perustuslakia kohtaan osoitettu halveksunta, luottamuksellisen tiedon vaarantaminen, yksityishenkilön tai hänen uskontonsa loukkaaminen, noituus tai sellaisen tiedon julkistaminen, joka vähentää Kuwaitin valuutan arvoa tai lisää talouteen liittyvää huolta valheellisin perustein. Lisäksi Kuwaitin hallituksen todetaan rajoittavan sananvapautta myös väitetysti kansalliseen turvallisuuteen liittyvien aiheiden kohdalla, jollaisia ovat esimerkiksi Irakin edesmenneen diktaattori Saddam Husseinin ihannoiminen tai "Arabianlahden" kutsuminen "Persianlahdeksi".⁶⁷

Freedom Housen mukaan Kuwaitin hallinto on kieltänyt poliittisiin ja moraalisiin syihin vedoten tuhansia kirjoja ja maan hallitus on myös ohjeistanut internet-palveluntarjoajia estämään pääsyn tietyille verkkosivuille samankaltaisten syiden perusteella. Vuoden 2014 televiestintälain todetaan tarjoavan hallitukselle kattavat keinot verkkosisällön valvomiseen, estämiseen ja sensuroimiseen. Ulkomaisten medioiden todetaan kuitenkin toimivan Kuwaitissa suhteellisen vapaasti. Kuwaitin viranomaiset rajoittavat myös maan lehdistönvapautta, lainsäädännön asettaessa rangaistuksia sellaisen sisällön julkaisemisesta, joka loukkaa islamia, arvostelee emiiriä, paljastaa salaiseksi tai yksityiseksi katsottua tietoa tai kannustaa hallinnon kaatamiseen. Vuoden 2016 kyberrikoslain todetaan kriminalisoivan edellä kuvatun kaltaisen journalistisen

⁶² Bertelsmann Stiftung 2020, s. 11.

⁶³ USDoS 10.6.2020, s. 3–4.

⁶⁴ USDoS 2020, s. 8–9.

⁶⁵ USDoS 202, s. 12.

⁶⁶ USDoS 2020, s. 10.

⁶⁷ USDoS 2020, s. 10.

sisällön julkaisemisen myös verkossa.⁶⁸ Human Rights Watchin mukaan kyberrikoslaki rajoittaa vankeustuomioiden uhalla sananvapautta ja aktivismia internetissä ja määrää sakkorangaistuksen uskonnon, uskonnollisten tahojen tai emiirin arvostelusta.⁶⁹

Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2019 käsittelevän ihmisoikeusraportin mukaan Kuwaitin kyberrikoslaki kriminalisoi tietyt toimet internetissä, kuten laittoman pääsyn IT-järjestelmiin, luvattoman pääsyn luottamuksellisiin tietoihin, kiristyksen, internetin hyödyntämisen terroristiseen toimintaan, rahanpesun ja internetin hyödyntämisen ihmiskauppaan. Joulukuuhun 2019 tultaessa Kuwaitin sisäministeriön kyberturvallisuusosasto oli vastaanottanut 4 000 valitusta ja 288 kyberrikoslain perusteella vireille tullutta tapausta odotti käsittelyä. Paikalliset aktivistit raportoivat Yhdysvaltain ulkoministeriölle, että Kuwaitin valtion turvallisuuspalvelu ja informaatioministeriön virkamiehet ottivat heihin säännöllisesti yhteyttä liittyen mielipiteisiin, jotka katsottiin hallituksen näkemyksille vastakkaisiksi. Aktivistit kertoivat myös tapauksista, joissa Kuwaitin suurlähetystöt ottivat yhteyttä ulkomailla oleskeleviin aktivisteihin vastaavien syiden perusteella.⁷⁰ GCHR raportoi huhtikuussa 2020 alkuvuoden aikana sattuneista tapauksista, joissa Kuwaitin viranomaiset olivat pidättäneet kaksi sosiaalisessa mediassa toimivaa aktivistia ja kutsuneet viisi muuta kuulusteluihin. Pidätettyjen aktivistien toiminnasta oli käynnistetty tutkintoja ja heistä toinen oli vapautettu takuita vastaan.⁷¹ Human Rights Watchin mukaa kyberrikoslakiin perustuvia toimia on kohdistettu ihmisoikeuspuolustajiin, joiden internetissä harjoittama rauhanomainen toiminta on liittynyt erityisesti Kuwaitin bidun-vähemmistön oikeuksien puolustamiseen.⁷²

Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2019 käsittelevän ihmisoikeusraportin mukaan Kuwaitissa pidätettiin henkilöitä monessa eri yhteydessä heidän poliittisten näkemystensä perusteella. Vuoden 2019 aikana pidätettiin yhteensä 12 henkilöä mm. emiirin, naapurimaiden johtajien tai tuomiovallan loukkaamiseen liittyvien syytteiden perusteella. Yksi pidätetyistä vapautettiin syytteistä ja muut tuomittiin vankeuteen ja otettiin viranomaisten huostaan odottamaan tuomion vahvistamista. Rangaistukset emiirin ja muiden johtajien loukkaamisesta sosiaalisessa mediassa vaihtelivat 6 kuukaudesta 10 vuoteen vankeutta, minkä lisäksi useampiin rikoksiin syyllistyneiden henkilöiden kohdalla määrättiin myös sakkorangaistus.⁷³ Raportin mukaan Kuwaitin tuomioistuimet jatkoivat vuonna 2019 poliittisten aktivistien tuomitsemista ankariin vankeusrangaistuksiin emiirin, hallituksen, uskonnon ja Kuwaitin naapurivaltioiden vastaisista puheista. Eräässä tapauksessa Kuwaitin kansalainen tuomittiin 86 vuodeksi vankeuteen hallituksenvastaisten mielipiteiden esittämisestä sosiaalisessa mediassa. Toisessa tapauksessa kansalainen tuomittiin (vastaavista rikoksista) 75 vuodeksi vankeuteen, molempien tuomittujen paetessa maasta ennen tuomioiden julistamista.⁷⁴

Raporteissa mainitaan useita esimerkkejä sanan-, ilmaisun- ja mielipiteenvapauteen liittyvistä pidätyksistä ja tuomioista.

Bertelsmann Stiftungin raportissa mainitaan erikseen tapaus, jossa journalisti Abdullah al-Saleh tuomittiin poissaolevana viideksi vuodeksi työllä kovenettuun vankeuteen "Saudi-Arabian loukkaamisesta". Al-Saleh oli paennut Iso-Britanniaan ja hän ylläpiti satiirista YouTube-kanavaa, jolla käsiteltiin esimerkiksi Saudi-Arabian kruununprinssi Mohammad bin Salmanin

⁶⁸ Freedom House 2020.

⁶⁹ HRW 2020.

⁷⁰ USDoS 2020, s. 10, 13.

⁷¹ GCHR 27.4.2020.

⁷² Human Rights Watch 2020.

⁷³ USDoS 2020, s. 8.

⁷⁴ USDoS 2020, s. 11.

henkilökohtaista omaisuutta.⁷⁵ Al-Salehin tapaus mainitaan myös Freedom Housen ja Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2019 käsittelevissä raporteissa.⁷⁶ Freedom Housen mukaan al-Saleh olisi tuomittu poissaolevana 5 vuodeksi vankeuteen Yhdistyneiden arabiemiirikuntien "loukkaamisesta". Toisessa Freedom Housen mainitsemassa esimerkissä toimittaja Aisha al-Rasheed pidätettiin tammikuussa 2019 useammaksi päiväksi sen perusteella, että hän oli julkaissut sosiaalisessa mediassa ja WhatsApp-viestisovelluksessa Kuwaitin hallituksen korruptiota käsittelevän nauhoitteen.⁷⁷

Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2019 käsittelevän ihmisoikeusraportin esimerkissä maanpaossa elävä poliittinen aktivisti Sagar al-Hashash tuomittiin vuoden 2019 aikana kahteen eri otteeseen mm. emiirin loukkaamiseen, tuomiovallan vastaiseen puheeseen ja naapurimaiden (Bahrain, Saudi-Arabia, Arabiemiirikunnat) loukkaamiseen liittyvien syytteiden perusteella. Näiden ja aiempien tuomioidensa perusteella al-Hashashia odottaa Kuwaitissa 92 vuoden vankeustuomio.⁷⁸ Toisessa esimerkkitapauksessa toimittaja Abdallah a-Hadlaq tuomittiin maaliskuussa 2019 kolmeksi vuodeksi vankeuteen shiiojen loukkaamisesta ja uskontokuntien välisen vastakkainasettelun ruokkimisesta.⁷⁹ Kolmannessa tapauksessa Kuwaitin vetoomustuomioistuin tuomitsi heinäkuussa 2019 bloggari Musaed al-Musailemin viideksi vuodeksi työllä kovennettuun vankeuteen ja noin 33 000 USD sakkoihin Kuwaitin emiirin ja Yhdistyneiden arabiemiirikuntien loukkaamisesta sekä valheellisten uutisten levittämisestä. Joulukuussa 2019 Kuwaitin rikostuomioistuin lisäsi al-Musailemin tuomioon seitsemän vuotta työllä kovennettua vankeutta emiirin ja oikeuslaitoksen loukkaamisesta ja valheellisten uutisten levittämisestä.⁸⁰

Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan Kuwaitin vetoomustuomioistuin piti toukokuussa 2019 antamallaan päätöksellä myös ennallaan tuomion, jossa 22 Kuwaitin kansalaista, joukossa median edustajia ja poliittisia aktivisteja, tuomittiin kolmen vuoden vankeusrangaistukseen sen perusteella, että nämä olivat toistaneet oppositiojohtaja Musallam al-Barrakin (ks. luku 4 edellä) vuonna 2012 pitämän "emiirinvastaisen" puheen.⁸¹

6. Viranomaisten toiminta ja oikeudenloukkaukset

6.1 Viranomaisten toteuttamat oikeudenloukkaukset

Freedom Housen mukaan Kuwaitissa raportoidaan toisinaan mielivaltaisista kiinniotoista ja pidätyksistä voimassa olevista oikeudellisista suojakeinoista huolimatta. Viranomaiset saattavat pidättää epäillyn 4 päiväksi ilman syytteen nostamista.⁸²

Myös Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan poliisi voi pidättää vakavasta rikoksesta tai väärinkäytöksestä epäillyn henkilön omin valtuuksin enimmillään 4 päiväksi. Erityisesti huumausainerikoksiin liittyvissä tapauksissa henkilö on kuitenkin saatettu pidättää jopa 1–2 viikoksi ilman syytteen nostamista tai pääsyä oikeusapuun. Vaikka tutkintavankeus saisi kestää

⁷⁵ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 11.

⁷⁶ Freedom House 2020; USDoS 2020, s. 13.

⁷⁷ Freedom House 2020.

⁷⁸ USDoS 2020, s. 11.

⁷⁹ USDoS 202, s. 13.

⁸⁰ USDoS 2020, s 8–9.

⁸¹ USDoS 2020, s. 11.

⁸² Freedom House 2020.

enimmillään 6 kuukautta, joidenkin henkilöiden tutkintavankeuden todetaan kestäneen pidempään mielivaltaisista perustein. Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan Kuwaitissa raportoitiin vuonna 2019 myös lukuisista tapauksista, joissa poliisi olisi ottanut kiinni ja pidättänyt ulkomaisten kansalaisia ilman pidätysmääräystä. Pidätysten todetaan tapahtuneen pääasiassa osana Kuwaitin hallituksen maassa laittomasti oleskeleviin henkilöihin kohdistamia toimia. Kesäkuussa 2019 yli 800 ihmistä pidätettiin poliisin ratsioissa, joissa etsittiin henkilöitä, joiden oleskelulupa oli umpeutunut, jotka rikkoivat maassa oleskelua koskevaa lainsäädäntöä tai jotka piilottelivat viranomaisilta. Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan Kuwaitin poliisi pidätti vuonna 2019 tekemiensä ratsioiden yhteydessä raportoidusti myös sellaisia ei-kansalaisia, joilla oli hallussaan voimassa oleva oleskelulupa ja viisumi. Helmikuussa 2019 hallinto-oikeus määräsi Kuwaitin sisäministeriön maksamaan 5 000 Kuwaitin dinaarin (n. 16 000 USD) korvauksen ilman perustetta pidätetyille Kuwaitin kansalaiselle.⁸³

Freedom Housen mukaan myös pienemmistä rikoksista kiinni otetut ei-kansalaiset joutuvat pidätetyiksi ja karkotetuiksi ilman oikeusturvan toteutumista tai pääsyä oikeuteen.⁸⁴ Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan Kuwaitissa on raportoitu tapauksia, joissa voimassaolevan oleskeluoikeuden omaavia henkilöitä (pääasiassa siirtotyöläisiä) olisi otettu kiinni ja karkotettu Kuwaitista ilman oikeuden päätöstä. Kansalaisuuteen tai maassa oleskeluun liittyvät kysymykset eivät kuulu tuomioistuinten valvonnan piiriin, minkä seurauksena pidätetyillä ei-kansalaisilla, joilla ei ole oleskelulupaa tai joiden oleskelulupa perutaan pidätyksen perusteella, ei ole pääsyä tuomioistuimeen. Tällainen henkilö voidaan siis karkottaa ilman oikeuden päätöstä, mikäli hänet pystytään määrittelemään uhaksi kansalliselle turvallisuudelle tai valtion edun kannalta vahingolliseksi henkilöksi. Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan lakia tulkitaan laeasti, minkä vuoksi pelkät liikenne rikkomukset⁸⁵ tai oleskeluoikeuteen liittyvät rikkeet saattavat riittää karkotuksen perusteeksi.⁸⁶ Amnesty Internationalin mukaan Kuwait palautti vuonna 2019 kahdeksan egyptiläistä miestä takaisin Egyptiin siitä huolimatta, että nämä olivat vaarassa altistua palatessaan kidutukselle ja tahdonvastaiselle katoamiselle.⁸⁷

Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2019 käsittelevän ihmisoikeusraportin mukaan Kuwaitin hallituksen tai sen alaisten toimijoiden ei raportoitu syylistyneen vuonna 2019 mielivaltaisiin tai laittomiin surmiin tai tahdonvastaisiin katoamisiin. Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan Kuwaitin perustuslaki ja muu lainsäädäntö kieltävät kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rankaisemisen. Tästä huolimatta myös vuonna 2019 raportoitiin poliisin ja turvallisuusjoukkojen pidätettyihin vähemmistöryhmien edustajiin ja ei-kansalaisiin kohdistamasta kidutuksesta ja kaltoinkohtelusta. Kuwaitin hallituksen todetaan käynnistäneen tutkintoja poliisin henkilöstön toiminnasta tehtyjen valitusten perusteella ja ryhtyneen kurinpidollisiin toimiin (mm. sakot, pidätykset ja toisinaan tapahtuvat irtisanomiset) katsoessaan tämän aiheelliseksi. Hallitus ei kuitenkaan kertonut julkisuuteen tietoa tutkintojen tuloksista tai poliiseille annetuista rangaistuksista.⁸⁸ Freedom Housen mukaan Kuwaitin perustuslain kidutusta ja muita julmia ja epätyypillisiä rangaistusmuotoja koskevaa kieltä ei aina noudateta ja erityisesti bidun-taustaisten pidätettyjen todetaan altistuvan viranomaisien huostassa kidutukselle ja pahoinpitelyille.⁸⁹ Bertelsmann Stiftungin vuonna 2020 julkaiseman raportin mukaan ihmisoikeudet ja perusvapaudet toteutuvat yleisesti ottaen Kuwaitin kansalaisten

⁸³ USDoS 2020, s. 5–6.

⁸⁴ Freedom House 2020.

⁸⁵ Yhdysvaltain ulkoministeriön raportissa esimerkkinä tällaisesta rikoksesta mainitaan luvattoman taksin ajaminen. USDoS 2020, s. 30.

⁸⁶ USDoS 2020, s. 7.

⁸⁷ Amnesty International 18.2.2020, s. 38.

⁸⁸ USDoS 2020, s. 2–3.

⁸⁹ Freedom House 2020.

kohdalla. Loukkauksia on tapahtunut, mutta ne eivät ole olleet laajamittaisia tai systemaattisia. Suurimpien ihmisoikeusongelmien todetaan liittyvän ulkomaalaisten ja vailla ammattitaitoa olevien kotitaloustyöläisten kohteluun ja oikeusturvan puutteeseen.⁹⁰

Yhdysvaltain ulkoministeriön vuoden 2019 tapahtumia tarkastelevan ihmisoikeusraportin mukaan useat henkilöt esittivät poliisin tai Kuwaitin turvallisuuspalvelun jäsenten pahoinpidelleen heitä joko poliisin tarkastuspisteillä tai heidän ollessaan pidätettyinä. Kahdeksan pidätettyä ulkomaan kansalaista esitti Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan uskottavia todisteita Kuwaitin sisäministeriön huumausaineiden vastaisen viraston henkilökunnan väärinkäytöksistä pidätysten ja kuulustelujen aikana. Maaliskuussa 2019 Kuwaitin sisäministeriön työntekijä pidätettiin epäiltynä kolmen alaikäisen pojan hyväksikäytöstä, Kuwaitin julkisen syyttäjän avatessa asiasta rikostutkinnan. Kesäkuussa 2019 lentokentän turvallisuusvirkailija sieppasi ja raiskasi filippiiniläisen, kotiapulaisena työskentelevän siirtotyöläisnaisen tämän ollessa saapumassa maahan. Viranomaiset määräisivät virkailijan pidätettäväksi. Niin ikään kesäkuussa 2019 iranilainen siirtotyöläinen jätti Kuwaitin viranomaisille valituksen, jossa hän esitti valtion turvallisuuspalvelun upseerin tunkeutuneen hänen liikkeeseensä ja pahoinpidelleen hänet. Syyttäjä kirjasi tapauksen rikokseksi ja määräsi ko. upseerin pidätettäväksi. Edellisten tapausten tavoin kesäkuussa 2019 yksi poliisi ja yksi sotilas pidätettiin epäiltynä kuwaitilaisnaisen raiskaamisesta pidätyksen aikana. Joulukuussa 2019 vammautuneen Kuwaitin kansalaisen perheenjäsenet esittivät ko. henkilön kuolleen poliisin huumeidenvastaisen yksikön huostassa tapahtuneen kidutuksen aikana. Sisäministeriö pidätti virantoimituksesta kaksi poliisiupseeria ja neljä poliisia tapaukseen liittyen ja lähetti asian edelleen yleisen syyttäjän käsittelyyn.⁹¹

Yhdysvaltain ulkoministeriön raportissa käytettyjen Kuwaitin hallituksen viimeisimpien lukujen mukaan joulukuuhun 2019 tultaessa hallitukselle oli tehty yhteensä 643 valitusta Kuwaitin sisäministeriön työntekijöiden toiminnasta (vuonna 2019). Kuwaitin viranomaisten mukaan "hyvin harvat" valitukset liittyivät vallan tai aseman väärinkäyttöön, valtaosan liittyessä suusanallisiin loukkauksiin. 154 tapauksessa sisäministeriön henkilökuntaan kuuluvalla henkilöllä annettiin jonkinlainen rangaistus, 17 tapauksessa asia vietiin eteenpäin oikeuteen ja 31 tapauksessa henkilö irtisanottiin tehtävästään. Lisäksi Kuwaitin viranomaisten todetaan vastaanottaneen Kuwaitin neljän suurimman vankilan vangeilta yhteensä 120 valitusta seksuaalisesta ja fyysisestä väkivallasta.⁹²

6.2 Vankilaolot

Freedom Housen mukaan liikakansoitus ja epähygieeniset olot ovat merkittävä ongelma Kuwaitin vankiloissa ja karkotettaville tarkoitetuissa pidätyskeskuksissa.⁹³ Yhdysvaltain ulkoministeriön siteeraaman Kuwaitin parlamentin ihmisoikeuskomitean mukaan Kuwaitin vankiloiden olot ovat puhtauteen ja sanitaatioon liittyvien vähimmäisstandardien osalta puutteelliset. Vankilat ovat liikakansoitettuja ja korruption kerrotaan olevan niiden hallinnossa laajamittaista, mikä on johtanut vankien huumeidenkäyttöön ja vankilaoloihin liittyviin turvallisuushuoliin. Yhdysvaltain ulkoministeriön delegaatio raportoi liikakansoituksesta myös Kuwaitin naisvankilassa, jossa tavattiin myös noin 20 äitiensä kanssa vankilassa elävää lasta, joiden iät vaihtelivat kuukaudesta kolmeen vuoteen. Myös Talhan karkotuskeskuksessa pidettyjen henkilöiden määrän raportoitii ylittävän merkittävästi keskuksen 500 hengen

⁹⁰ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 13.

⁹¹ USDoS 2020, s. 2–3.

⁹² USDoS 2020, s. 3.

⁹³ Freedom House 2020.

kapasiteetin. Keskuksessa pidettyjen kerrotaan valittaneen Kuwaitissa toimiville ulkomaanedustustoille kansalliseen alkuperään ja kansalaisuusstatukseen perustuvasta syrjinnästä. Myös pitkittyneiden pidätysaikojen kerrottiin olevan ongelma erityisesti tilanteissa, joissa pidätetty oli Kuwaitin kansalaiselle veloissa oleva vierastyöläinen tai sellaisen valtion kansalainen, jolla ei ollut Kuwaitissa diplomaattista edustustoa (maasta poistumisen edellyttämien asiakirjojen järjestämiseksi).⁹⁴

6.3 Kuolemantuomio

Kuwaitissa on voimassa kuolemantuomio ja tuomioita on pantu täytäntöön viimeksi vuonna 2017.⁹⁵

Amnesty Internationalin mukaan vuonna 2019 ei pantu täytäntöön yhtään kuolemantuomiota.⁹⁶ Bertelsmann Stiftungin vuonna 2020 julkaiseman raportin mukaan kuolemantuomioita on pantu vuoden 2007 jälkeen täytäntöön vain kahdessa eri yhteydessä, joista molemmat olivat joukkoteloituksia: Vuonna 2013 järjestetyssä joukkoteloituksessa teloitettiin viisi ei-Kuwaitin kansalaista ja vuonna 2017 järjestetyssä joukkoteloituksessa viisi ei-kuwaitilaista ja kaksi Kuwaitin kansalaista.⁹⁷

Freedom House viittaa Human Rights Watchin tietoihin, joiden mukaan Kuwaitissa on raportoitu oikeusturvaan liittyvistä loukkauksista myös kuolemantuomioon johtaneiden oikeustapausten yhteydessä.⁹⁸

7. Kansalaisuuteen liittyvät kysymykset

Tutkija Zahra Albarazin mukaan Kuwaitissa, kuten myös muissa öljyllä rikastuneissa Persianlahden maissa, kansalaisuus tuo mukanaan merkittäviä taloudellisia etuja valtion kansalaisilleen tarjoamien antelaiden hyvinvointipalveluiden muodossa. Tämän seurauksena Kuwaitin kansalaisuus halutaan säilyttää hyvin eksklusiivisena etuoikeutena, johon pääsyä rajoitetaan tämän eksklusiivisuuden edellyttämällä tavoilla.⁹⁹

Freedom Housen vuotta 2019 käsittelevän raportin mukaan noin 70 prosentilla Kuwaitissa asuvista henkilöistä ei ole Kuwaitin kansalaisuutta.¹⁰⁰ Human Rights Watchin raportissa vuodelta 2011 Kuwaitin kansalaisuuslain¹⁰¹ kuvataan asettavan hyvin tiukat ehdot kansalaisuuden saamiselle ja sen todetaan sulkevan monet Kuwaitissa pitempiaikaisesti asuneet henkilöt, joista osalla on vain heikot sukupolvien takaiset siteet muihin valtioihin, pois kansalaisuuden piiristä. Lisäksi lain todetaan tekevän monien Kuwaitissa sukupolvien ajan eläneille perheille syntyneistä

⁹⁴ USDoS 2020, s. 3–5, 7.

⁹⁵ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 13; Freedom House 2020.

⁹⁶ Amnesty International 18.2.2020, s. 38.

⁹⁷ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 13.

⁹⁸ Freedom House 2020.

⁹⁹ Albarazi 11/2017, s. 7.

¹⁰⁰ Freedom House 2020; Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan ko. osuus Kuwaitin väestöstä muodostuu muualta Lähi-idästä, Intiasta ja Etelä- ja Kaakkois-Aasiasta kotoisin olevista henkilöistä. USDoS 11.3.2020.

¹⁰¹ Kuwaitin vuoden 1959 kansalaisuuslaki on luettavissa (arabiaksi) osoitteessa: <http://www.kna.kw/cit-html5/run.asp?id=656> (käyty 25.11.2020). Epävirallinen englanninkielinen käännös laista on saatavilla osoitteessa: <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?docid=3ae6b4ef1c> (käyty 25.11.2020).

lapsista lähtökohtaisesti kansalaisuudettomia.¹⁰² Alun perin vuonna 1959 voimaan tullutta kansalaisuuslakia oli muutettu vuoteen 2011 tultaessa yli kymmenen kertaa, jokaisen muutoksen tiukentaessa kansalaisuuden myöntämisen kriteerejä.¹⁰³ Kyseisessä Human Rights Watchin raportissa tarkastellaan Kuwaitin kansalaisuudettoman bidun-väestön tilannetta. Tässä raportissa biduneiden tilannetta käsitellään tarkemmin omassa luvussaan alla (ks. luku 8).

Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2019 käsittelevän ihmisoikeusraportin mukaan Kuwaitin kansalaisuus myönnettiin vuonna 2019 yhteensä 376 henkilölle ja se otettiin pois 106 henkilöltä. Kuwaitin lainsäädäntö kieltää kansalaisuuden poistamisen henkilöltä, joka on syntynyt kansalaiseksi, ellei tämä ole ottanut toisen maan kansalaisuutta. Tämän lisäksi Kuwaitin hallitus voi ottaa kansalaisuuden pois määrätyn syyn¹⁰⁴ perusteella aiemmin kansalaistetulta henkilöltä ja karkottaa hänet maasta.¹⁰⁵ Kuwaitin kansalaisuus siirtyy tavallisesti lapselle tämän kuwaitilaisen isän kautta ja kansalaisuuden saamisen kuvataan olevan erittäin vaikeaa henkilölle, jonka vanhemmista vähintään toinen ei ole Kuwaitin kansalainen.¹⁰⁶ Kuwaitin kansalaisuus voidaan myöntää vain muslimille.¹⁰⁷ Muuhun uskontokuntaan kuuluvat miespuoliset henkilöt voivat kuitenkin välittää Kuwaitin kansalaisuuden edelleen omille lapsilleen.¹⁰⁸

Bertelsmann Stiftungin mukaan Kuwaitin hallitus on käyttänyt kansalaisuuden myöntämistä keinona tiettyjen väestöryhmien poliittisen tuen saamiseen ja parlamentaarisen opposition heikentämiseen. Lisäksi kansalaisuuden poistamista on käytetty tiettyjen henkilöiden ja näiden perheiden kohdalla keinona poliittisen toisinajattelun vaientamiseen.¹⁰⁹ Freedom Housen mukaan Kuwaitin viranomaiset ovat vieneet vuoden 2014 jälkeen kansalaisuuden kymmeniltä Kuwaitin hallitusta kritisoineilta henkilöiltä, joiden joukossa on ollut journalisteja, aktivisteja ja uskonoppineita. Hallituksen kerrotaan kuitenkin vähentäneen (vuoteen 2019 tultaessa) kansalaisuuden peruuttamisen käyttöä poliittisen rankaisemisen keinona, ja vuonna 2017 kansalaisuus palautettiin osalle sen (aiempina vuosina) menettäneistä.¹¹⁰

Yhdysvaltain ulkoministeriön raportin mukaan Kuwaitin kassaatiotuomioistuin vahvisti toukokuussa 2018, ettei kansalaisuutta voida ottaa pois henkilöltä ilman laillista syytä. Tämän syyn tulee käydä ilmi viimeistään viimeisestä kansalaisuusasiaa koskevasta oikeuden päätöksestä. Raportissa kuitenkin todetaan, että Kuwaitissa on ollut tapauksia, joissa Kuwaitin kansalaisuus on otettu pois sen syntymässään saaneilta henkilöiltä, vaikka oikeusistuimet ovat määritelleet ko. toimet laittomiksi.¹¹¹ Sellaisista henkilöistä, joiden kansalaisuus on otettu pois, ja heidän perheenjäsenistään, joiden kansalaistatus on riippunut ko. henkilön statuksesta, tulee kansalaisuudettomia. Viranomaiset vievät heidän passinsa ja henkilökorttinsa ja asettavat heidän tietonsa "sulkuun" viranomaistietokannoissa. Ko. "sulku" estää entisiä kansalaisia

¹⁰² Human Rights Watch 13.6.2011.

¹⁰³ Albarazi 11/2017, s. 7; Human Rights Watch 13.6.2011.

¹⁰⁴ Yhdysvaltain ulkoministeriön raportissa mainittuja syitä ovat rikostuomio "kunniaan tai rehellisyyteen liittyvästä rikoksesta", kansalaisuuden hakeminen epärehellisin perustein ja Kuwaitin "taloudellisen tai yhteiskunnallisen rakenteen heikentäminen".

¹⁰⁵ USDoS 2020, s. 16.

¹⁰⁶ Freedom House 2020.

¹⁰⁷ Freedom House 2020; USDoS 2020, s. 17.

¹⁰⁸ USDoS 2020, s. 17.

¹⁰⁹ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 7.

¹¹⁰ Freedom House 2020.

¹¹¹ USDoS 2020, s. 16.

matkustamasta ja/tai pääsemästä ilmaiseen terveydenhuoltoon ja muihin Kuwaitin hallinnon kansalaisilleen tarjoamiin hyvinvointipalveluihin.¹¹²

Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan Kuwaitin lainsäädäntö mahdollistaa myös kansalaisten ja ei-kansalaisten asettamisen matkustuskieltoon tilanteessa, jossa henkilöä syytetään tai epäillään lakien rikkomisesta (esimerkiksi velkojen maksamatta jättämisestä). Myös muilla kansalaisilla on mahdollisuus anoa viranomaisilta matkustuskiellon asettamista tietyille henkilöille. Matkustuskieltoja on asetettu toisinaan mielivaltaisesti ja ne ovat johtaneet viivytyksiin ja vaikeuksiin tapauksissa, joissa Kuwaitin tai jonkin ulkomaan kansalainen pyrkii poistumaan maasta. Kuwaitin oikeusministeriön mukaan yhteensä 65 888 henkilöä asetettiin matkustuskieltoon vuonna 2019.¹¹³

8. Kansalaisuudettoman bidun-väestön asema¹¹⁴

8.1 Bidunien aseman historiallinen ja poliittinen tausta

Bertelsmann Stiftungin vuoden 2020 raportin mukaan Kuwaitia hallitseva Al-Sabahin suku ryhtyi myöntämään 1960-luvulta eteenpäin kansalaisuuksia maan alueella elävälle, heimotaustaiselle beduiiniväestölle (joista käytetään myös nimitystä *badu*) ja tarjosi näille töitä valtion virkamieskunnassa ja turvallisuusjoukoissa. Beduiinit integroituivat ajan kuluessa Kuwaitin yhteiskuntaan ja saavuttivat pääsyn parempiin ammatteihin ja koulutukseen. Kuwaitin hallitsijasuvun katsotaan pyrkineen beduiiniväestön kansallistamisella vastapainon luomiseen Kuwaitin vaikutusvaltaiselle, nationalismiin taipuvaiselle kauppiasluokalle. Raportissa konservatiiviseksi kuvatun beduiinistaustaisen väestön todetaan muodostavan Kuwaitin väestön enemmistön, säilyttäneen vahvan heimouskollisuutensa ja pysyneen samalla uskollisena myös Al-Sabahin hallitsijasuvulle. Samassa yhteydessä raportti kuitenkin myös huomioi, ettei beduiinien poliittinen vaikutusvalta ole kasvanut näiden väestöosuutta vastaavalla tavalla, minkä lisäksi jotkin heimotaustaiset ryhmät ovat jääneet täysin vaille Kuwaitin kansalaisuutta.¹¹⁵

Kuwaitissa arvioidaan elävän 88 000–106 000 kansalaisuudetonta bidunia (arab. *biduun jinsiya*, ”ilman kansalaisuutta”).¹¹⁶ Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2019 käsittelevän ihmisoikeusraportin mukaan bidunit ovat kansalaisuudettomia arabitaustaisia henkilöitä, joiden asema tunnustetaan Kuwaitin viranomaisten toimesta, mutta joille ei ole myönnetty Kuwaitin kansalaisuutta.¹¹⁷ Human Rights Watchin vuonna 2011 julkaiseman laajan raportin mukaan bidunit ovat taustaltaan joko a) Kuwaitin alueelle asettuneeseen beduiiniväestöön kuuluvia henkilöitä, joiden esivanhemmat eivät onnistuneet anomaan Kuwaitiin kansalaisuutta tai jolta puuttui tähän tarvittavat asiakirjat maan itsenäistyessä vuonna 1961; b) Kuwaitin armeijaan tai poliisiin 1960- ja 1970-luvuilla (mm. Irakista, Jordaniasta ja Syyriasta) värvättyjä

¹¹² USDoS 2020, s. 17.

¹¹³ USDoS 2020, s. 16.

¹¹⁴ Kuwaitin kansalaisuudettoman bidun-väestön tilannetta on käsitelty 14.10.2019 päivätyssä maatietopalvelun kyselyvastauksessa ”KUWAIT/ bidun, kansalaisuus, koulutus, työnteko, terveydenhuolto, asepalvelus, asiakirjat, oikeudenloukkaukset, mielenosoitukset” (Maatietopalvelu 14.10.2019). Tässä raportissa käydään läpi pääasiassa ko. vastauksen valmistumisen jälkeen aiheesta julkaistuja raportteja ja uutisia.

¹¹⁵ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 5.

¹¹⁶ Human Rights Watch 2020.

¹¹⁷ USDoS 2020, s. 10.

henkilöitä, jotka asettuivat perheineen pysyvästi Kuwaitin alueelle; tai c) kuwaitilaisten äitien ja kansalaisuudettomien/ulkomaan kansalaisuuden omaavien isien lapsia.¹¹⁸

Minority Rights Group Internationalin mukaan bidun-statuksesta koitui henkilölle suhteellisen vähän haittaa Kuwaitin itsenäisyyden ensimmäisillä vuosikymmenillä¹¹⁹. Bidun-väestöllä oli Kuwaitin kansalaisten tavoin pääsy työhön, julkiseen koulutukseen ja ilmaiseen terveydenhuoltoon. He saattoivat myös rekisteröidä siviiliavioliittoja ja heille myönnettiin myös muita virallisia asiakirjoja. Keskeinen bidunin ja Kuwaitin kansalaisen välinen ero liittyi oikeuteen poliittiseen osallistumiseen, sillä biduneilla ei ollut mahdollisuutta äänestää vaaleissa.¹²⁰ Human Rights Watchin elokuussa 1995 julkaiseman raportin mukaan biduneita kohdeltiin 1980-luvun puoliväliin asti Kuwaitin kansalaisina oleskeluoikeuteen, matkustusvapauteen ja julkisen sektorin työpaikkoihin ja palveluihin (kuten koulutukseen, terveydenhuoltoon ja hyvinvointipalveluihin) pääsyyn liittyvissä asioissa.¹²¹ Minority Rights Groupin mukaan tilanne, jossa biduneiden ja Kuwaitin kansalaisten asema oli suhteellisen tasavertainen, alkoi muuttua vasta 1980-luvun puolivälissä, kun biduneiden oikeuksia ryhdyttiin rajoittamaan enenevässä määrin.¹²²

Bidun-väestön asema on Kuwaitissa poliittinen kysymys, sillä sen katsotaan heijastuvan maan poliittisiin voimasuhteisiin. Joidenkin Kuwaitin kansalaisten raportoidaan vastustaneen biduneiden kansalaistamista sen takia, että se vahvistaisi tiettyjen heimojen asemaa Kuwaitin politiikassa.¹²³ Kuwaitin oppositioryhmittymien on myös raportoitu pyrkivän biduneiden oikeuksien laajentamiseen saadakseen taakseen bidun-väestöön kytköksissä olevien heimojen poliittisen tuen.¹²⁴ Biduneiden epämääräinen asema on koettu Kuwaitissa myös kansalliseen turvallisuuteen liittyväksi kysymykseksi. Vuosien 1980–1988 Irakin ja Iranin välinen sota johti myös Kuwaitissa sisäiseen epävakauteen ja terrori-iskuihin, minkä todetaan vähentäneen merkittävästi maan viranomaisten suvaitsevaisuutta bidun-väestöä kohtaan. Kuwaitin ja Irakin vuosien 1990–1991 sodan arvioidaan johtaneen viranomaisten asenteiden kovenemiseen entisestään.¹²⁵ On myös esitetty, että Kuwaitissa pelättäisiin Saudi-Arabian pyrkimyksiä Kuwaitin suvereniteetin kyseenalaistamiseen, mikäli pääasiassa Saudi-Arabiaan yhdistettyjen beduiinitaustaisten biduneiden asema Kuwaitissa tunnustettaisiin.¹²⁶

8.2 Biduneiden yhteiskunnallinen asema

Käytettävissä olevien lähteiden mukaan bidun-väestön asemaa koskevaan lainsäädäntöön ei ole tehty muutoksia lokakuussa 2019 julkaistun maatietopalvelun kyselyvastauksen¹²⁷ valmistumisen jälkeen.¹²⁸

Human Rights Watchin vuotta 2019 käsittelevän vuosiraportin mukaan Kuwaitin bidun-väestö on edelleen oikeudellisessa "limbossa", maan hallituksen vastatessa tilanteeseen lähinnä oikeudenloukkauksilla ja pakkokeinoilla. Kuwaitin viranomaiset suhtautuvat biduneihin "laittomina asukkaina", jotka ovat saapuneet Kuwaitiin sen naapurimaista paremman

¹¹⁸ Human Rights Watch 13.6.2011.

¹¹⁹ Kuwait itsenäistyi vuonna 1961.

¹²⁰ Minority Rights Group International [päiväämätön].

¹²¹ Human Rights Watch 8/1995.

¹²² Minority Rights Group International [päiväämätön].

¹²³ Human Rights Watch 13.6.2011.

¹²⁴ Weiner 20.10.2017.

¹²⁵ Human Rights Watch 13.6.2011.

¹²⁶ Cohen & Keinan-Cohen 2019, s. 121.

¹²⁷ Maatietopalvelu 14.10.2019.

¹²⁸ Human Rights Watch 2020; Amnesty International 18.2.2020, s. 39.

toimeentulon perässä ja salanneet muut kansalaisuutensa Kuwaitin kansalaisuuden saamiseksi.¹²⁹ Bertelsmann Stiftungin vuoden 2020 raportin mukaan biduneilta on evätty Kuwaitissa täyden kansalaisoikeudet esimerkiksi hyvinvointipalveluiden, työn ja äänestys-oikeuden osalta. Kuwaitin julkisessa keskustelussa biduneita epäillään säännöllisesti jonkin toisen valtion kansalaisiksi ja heidän esitetään tavoittelevan Kuwaitin kansalaisuutta aineellisen hyödyn takia.¹³⁰

Landinfon huhtikuussa 2019 haastatteleman lähteen mukaan bidunit ovat yleisesti ottaen Kuwaitissa haavoittuvassa asemassa oleva ryhmä, sillä bidun-taustaisen henkilön perusoikeuksien toteutuminen ei ole turvattu, vaikka kyseisellä henkilöllä olisi hallussaan asiakirja, joka todentaa pitkäaikaisen oleskelun Kuwaitissa. Joidenkin biduneiden aseman todetaan kuitenkin olevan muita biduneita parempi. Tällaiset henkilöt ovat esimerkiksi palvelleet Kuwaitin armeijassa tai poliisissa. Myös epämuodollinen kontaktiverkosto saattaa tarjota bidun-taustaiselle henkilölle pääsyn työhön tai palveluihin.¹³¹

Human Rights Watchin vuonna 2011 julkaiseman raportin mukaan bidun-taustaisen henkilön asema Kuwaitissa on riippuvainen siitä, onko hänellä hallussaan ns. "turvallisuskortti" (*security card*) (ks. alla), onko hän pystynyt säilyttämään työnsä armeijassa tai poliisissa, onko hänen lähisukulaisillaan (vanhemmat, sisarukset tai lapset) Kuwaitin kansalaisuus ja rekisteröintiin hän on vuoden 1965 väestölaskennassa (viimeinen bidun-väestön huomionut laskenta). Biduneilla ei ole Kuwaitin lainsäädännön näkökulmasta laillista oleskeluoikeutta, minkä seurauksena bidun-taustaisille henkilöille ei myönnetä Kuwaitin varsinaista henkilökorttia, joka on toiminut edellytyksenä mm. kiinteistön tai auton ostamiselle (tai vuokraamiselle), pankkitilin avaamiselle sekä syntymä-, avioliitto- ja kuolintodistusten hankkimiselle.¹³²

Human Rights Watchin mukaan biduneiden asioista vastaava viranomainen, eli ns. Bidun-komitea¹³³, on myöntänyt vuosien 1996 ja 2000 välisenä aikana komitealle rekisteröityneille biduneille ns. "turvallisuskortteja". Kortit suojelevat biduneita karkotukselta, mikä on toisen valtion kansalaisten kohdalla tavanomainen seuraamus Kuwaitin maassa oleskelua koskevan lainsäädännön rikkomisesta.¹³⁴ Stateless Journeys -tutkimushankkeen toukokuussa 2019 julkaiseman raportin mukaan ilman "turvallisuskorttia" jääneet rekisteröitymättömät bidunit ovat muita biduneita suuremmassa vaarassa joutua mielivaltaisten kiinniottojen tai pidätysten kohteiksi.¹³⁵ Landinfon 24.8.2020 julkaiseman raportin mukaan tämä myös "tarkistuskortiksi" (*review card*) kutsuttu asiakirja on toiminut myös osoituksena haltijansa rekisteröitymisestä Kuwaitin viranomaisille ja vahvistanut samalla hänen oikeutensa julkisiin peruspalveluihin (terveydenhuolto ja koulutus), asiakirjoihin (syntymä-, avioliitto- ja kuolintodistukset) ja työntekoon. Landinfon mukaan "turvallisuskorttien" uusiminen on kuitenkin ollut biduneille

¹²⁹ Human Rights Watch 2020.

¹³⁰ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 7.

¹³¹ Landinfo 24.8.2020, s. 2.

¹³² Human Rights Watch 13.6.2011.

¹³³ Nykyinen Bidun-komitea, viralliselta nimeltään "Keskusjärjestelmä laittomien asukkaiden aseman ratkaisemiseksi" (*The Central System to Resolve Illegal Residents' Status*), perustettiin marraskuussa 2010 (Human Rights Watch 13.6.2011). Kuwaitissa on toiminut aiemmin kaksi vastaavaa komiteaa, joista ensimmäinen perustettiin vuonna 1993. (Landinfo 24.8.2020, s. 3.) Biduneiden asioista vastaavan viranomaisen virallisesta nimestä käytetään lähteissä eri muotoiluja. Esimerkiksi Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2019 käsittelevässä ihmisoikeusraportissa komiteaa kutsutaan nimellä "Laittomien asukkaiden keskusvirasto" (*The Central Agency for Illegal Residents*). USDoS 2020.

¹³⁴ Human Rights Watch 13.6.2011.

¹³⁵ Stateless Journeys 5/2019, s. 8.

hyvin monimutkaista ja monien hallinnollisten esteiden ja painostuskeinojen (esim. tyhjän asiakirjan allekirjoittamiseksi, ks. alla) hankaloittamaa.¹³⁶

Human Rights Watchin vuotta 2019 käsittelevän raportin mukaan Bidun-komitea on myöntänyt vuodesta 2011 lähtien biduneille väliaikaisia henkilöllisyysasiakirjoja, mutta ko. asiakirjan myöntämiseen liittyviä käytänteitä henkilölle kuuluvien palveluiden ja mahdollisten muiden kansalaisuuksien selvittämiseksi kuvataan läpinäkymättömiksi. Biduneille on esimerkiksi myönnetty asiakirjoja, joissa henkilön mainitaan olevan jonkin toisen maan kansalainen, mutta samalla on epäselvää, miten kansalaisuus on selvitetty tai miten henkilön on mahdollista valittaa viranomaisen päätöksestä.¹³⁷ Esimerkiksi toimittaja Aisha Elgayar on raportoinut myös Kuwaitin viranomaisten tietyille bidun-taustaisille henkilöille asettamista "turvallisuusrajoituksista", jotka muodostaisivat esteen henkilöllisyysasiakirjojen uusimiselle ja jotka periytyisivät myös ko. henkilön lapsille ja ulottuisivat myös tämän muihin lähisukulaisiin.¹³⁸ Landinfon huhtikuussa 2019 haastatteleman tahon mukaan "turvallisuusrajoitusten" asettamiseen liittyvät käytännöt vaikuttavat mielivaltaisilta.¹³⁹

Human Rights Watchin vuotta 2019 käsittelevässä raportissa bidun-statusen raportoidaan muodostavan esteen kansalaisuusasiakirjojen saamiselle ja johdonmukaiselle pääsyle yhteiskunnan palveluiden piiriin sekä estävän mm. terveyteen, koulutukseen ja työhön liittyvien perusoikeuksien toteutumista.¹⁴⁰ Freedom Housen mukaan Kuwaitin lainsäädäntö mahdollistaa biduneille prosessin, jossa henkilö voi koittaa osoittaa Kuwaitin kansalaisuutensa. Prosessia kuvataan kuitenkin läpinäkymättömäksi ja suurelta osin toimimattomaksi.¹⁴¹ Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2019 käsittelevän ihmisoikeusraportin mukaan biduneilla ei ole kansalaisuudettomina omistusoikeutta.¹⁴² Raportin mukaan Kuwaitin sisäministeriö on myöntänyt vuoden 2014 jälkeen biduneille ns. "Artikla 17" -passeja¹⁴³ (väliaikainen passi, joka ei osoita haltijansa kansalaisuutta) vain humanitaaristen syiden perusteella. Elokuussa 2019 ministeriö ilmoitti keskeyttävänsä toistaiseksi ko. matkustusasiakirjojen myöntämisen.¹⁴⁴

Bertelsmann Stiftungin mukaan Kuwaitin hallitus olisi koittanut etsiä viime vuosien aikana ratkaisua biduneiden tilanteeseen, joskin vastahakoisesti. Huhtikuussa 2017 hallitus antoi ilmoituksen, että entisten bidun-taustaisten sotilaiden jälkeläisten olisi mahdollista astua Kuwaitin asevoimien palvelukseen, mikä tarjoaisi vakaan ja hyväpalkkaisen työn tuhansille biduneille. Lokakuussa 2017 Kuwaitin parlamentaarinen oppositio lisäsi agendalleen bidunväestön oikeuksien laajentamisen.¹⁴⁵ Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2019 käsittelevän ihmisoikeusraportin mukaan biduneiden mahdollisuus astua asepalvelukseen koskee 30 vuotta armeijassa palvelleiden tai taisteluissa kuolleiden/kadonneiden bidun-taustaisten henkilöiden poikia. Vuonna 2019 yli 27 000 bidunin todettiin odottavan pääsyä asepalvelukseen.¹⁴⁶ Stateless Journeys -tutkimushankkeen toukokuussa 2019 julkaiseman raportin mukaan Kuwaitin hallinto on ilmoittanut säännöllisesti edellä mainitun bidunien asepalvelusta koskevan ilmoituksen kaltaisista, tiettyjä väestösegmenttejä koskevista uudistuksista bidunien

¹³⁶ Landinfo 24.8.2020, s. 4–5.

¹³⁷ Human Rights Watch 2020.

¹³⁸ Elgayar 6.2.2020.

¹³⁹ Landinfo 24.8.2020, s. 5 n14.

¹⁴⁰ Human Rights Watch 2020.

¹⁴¹ Freedom House 2020.

¹⁴² USDoS 2020, s. 19.

¹⁴³ "Artikla 17 -passeja" käsittelee tarkemmin esimerkiksi Home Office 2016, s. 28, 33–34.

¹⁴⁴ USDoS 2020, s. 16.

¹⁴⁵ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 7.

¹⁴⁶ USDoS 2020, s. 20.

kansalaistamiseksi. Raportin mukaan uudistukset eivät ole kuitenkaan tarjonneet aitoa tietä kansalaisuuden saamiseen kuin muutamille sadoille henkilöille.¹⁴⁷

Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan Kuwaitin lainsäädäntö ei tarjoa biduneille ja muille kansalaisuudettomille selkeää väylää kansalaisuuden saamiseen. Kuwaitin hallinnon lukujen mukaan 813 bidunille myönnettiin Kuwaitin kansalaisuus vuosien 2018 ja 2019 välisenä aikana. Kuwaitin oikeuslaitoksella ei ole valtaa päättää kansalaisuudettomien henkilöiden asemasta, minkä todetaan monimutkaistavan entisestään kansalaisuuden hankkimista ja jättävän bidunit ilman pääsyä oikeuteen kansalaisuusasiansa esittämiseksi. Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan biduneiden asioista vastaavan viranomaisen arvioitavana oli vuonna 2018 kymmeniä tuhansia kansalaisuusanomuksia.¹⁴⁸ Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan Kuwaitin hallinto saattaa evätä bidun-taustaisen henkilön tekemän kansalaisuushakemuksen turvallisuussyihin vedoten tai ko. henkilön perheenjäsenten tekemän rikoksen perusteella.¹⁴⁹ Persianlahden alueen kansalaisjournalistien ylläpitämä Inside Arabia -verkkojulkaisu julkaisi 6.4.2019 biduneita käsittelevän artikkelin, jonka mukaan Kuwait olisi kansalaistanut vain 3 prosenttia kaikista maassa elävistä biduneista.¹⁵⁰

Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan bidunit ovat Kuwaitin lainsäädännön perusteella oikeutettuja hallinnon myöntämiin etuuksiin, kuten 5 vuodeksi myönnettyyn, uusittavaan oleskelulupaan, ilmaiseen terveydenhuoltoon ja koulutukseen ja ruokakortteihin. Bidun-yhteisön edustajien mukaan palveluihin pääsy olisi byrokratian takia kuitenkin vaikeaa. Monilla biduneilla ei ole mahdollisuutta toimittaa viranomaisille riittävää asiakirjanäyttöä kansalaisuuden osoittamiseksi. Viranomaisten kerrotaan myös kannustaneen (tai painostaneen) biduneita myöntämään, että nämä ovat toisen valtion kansalaisia, tarjoamalla tähän suostuneille etuuksia, esimerkiksi työmahdollisuuksia ja mahdollisuuden ajokortin saamiseen. Maaliskuuhun 2018 mennessä 12 700 bidunin kerrotaan myöntäneen viranomaisille, että he ovat jonkin toisen valtion kansalaisia. Yhdysvaltain ulkoministeriö huomioi myös bidun-yhteisön edustajien esittämät väitteet, joiden mukaan Kuwaitin viranomaiset olisivat hankkineet biduneiden allekirjoituksia tyhjiin asiakirjoihin, joiden pohjalta olisi myöhemmin laadittu tunnustuksia, joissa allekirjoittaja myötää olevansa jonkin toisen valtion kansalainen.¹⁵¹

Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2019 käsittelevän ihmisoikeusraportin mukaan jotkin biduneiden edustajat ja kansainväliset järjestöt ovat raportoineet, ettei Kuwaitin hallitus myöntäisi joitakin koulutukseen, työntekoon, terveydenhuoltoon ja siviiliasiakirjojen hankkimiseen liittyviä julkisia palveluita ja etuuksia yhdenmukaisesti kaikille bidun-taustaisille henkilöille. Biduneiden edustajien mukaan monilla bidun-perheillä ei ollut mahdollisuutta syntymätodistusten hankkimiseen ylenmääräisten hallinnollisten vaatimusten takia, mikä rajoitti lasten mahdollisuuksia valtion myöntämien henkilöllisyyskorttien saamiseen ja pääsyä terveydenhuoltoon ja kouluun, minkä lisäksi tällaisia lapsia ei myöskään lasketa virallisiin väestötilastoihin. Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan monilla aikuisilla biduneilla ei ole henkilökortteja monien hallinnollisten esteiden takia, mikä estää laillisen työskentelyn ja matkustusasiakirjojen hankkimisen. Lasten kohdalla henkilökortin saamiseen liittyvät rajoitukset ovat johtaneet tilanteeseen, jossa jotkut bidun-lapset eivät pysty rekisteröitymään julkisiin kouluihin ja joutuvat työskentelemään katukaupustelijoina perheensä toimeentulon

¹⁴⁷ Stateless Journeys 5/2019, s. 7.

¹⁴⁸ USDoS 2020, s. 18.

¹⁴⁹ USDoS 2020, s. 17.

¹⁵⁰ Inside Arabia/ Aljamra 6.4.2019.

¹⁵¹ USDoS 2020, s. 18.

tukemiseksi, yksityiskoulujen ollessa biduneille liian kalliita (ja yleisesti myös tasoltaan julkisia kouluja heikompia).¹⁵²

Kesäkuussa 2019 Kuwaitin hallinto ilmoitti jäädyttävänsä palkanmaksun sellaisten bidun-taustaisten opettajien kohdalla, joiden henkilöllisyysasiakirjat eivät olleet enää voimassa. Yhdysvaltain ulkoministeriön saamien tietojen mukaan bidunien asioista vastaava viranomainen olisi myös vaatinut joitakin pankkeja sulkemaan sellaisten biduneiden tilit, joilla ei ollut esittää voimassaolevia henkilöllisyysasiakirjoja. Elokuussa 2019 Kuwaitin opetusministeriö ilmoitti, ettei bidun-taustaisia oppilaita otettaisi enää Kuwaitin julkisiin kouluihin väitetyn tilanpuutteen takia.¹⁵³

8.3 Biduneihin kohdistuvat oikeudenloukkaukset

Kuwaitissa vuonna 2019 tai sen jälkeen raportoituja, viranomaisten toteuttamia oikeudenloukkauksia käsitellään edellä (ks. luku 6.1). Joidenkin Kuwaitissa raportoitujen oikeudenloukkausten kerrotaan kohdistuvan erityisesti Kuwaitin bidun-väestöön.

Esimerkiksi Freedom House toteaa erityisesti bidun-taustaisten pidätettyjen altistuvan viranomaisten huostassa kidutukselle ja pahoinpitelyille.¹⁵⁴ Human Rights Watchin raportin perusteella Kuwaitin kyberrikoslakiin perustuvia toimia sanan- ja ilmaisunvapauden rajoittamiseksi on kohdistettu ihmisoikeuspuolustajiin, joiden internetissä harjoittama rauhanomainen toiminta on liittynyt erityisesti Kuwaitin bidun-vähemmistön oikeuksien puolustamiseen.¹⁵⁵ GCHR raportoi heinäkuussa 2019 tapauksesta, jossa mahdollisesti Kuwaitin turvallisuusviranomaisiin lukeutuvat siviilipukuiset henkilöt olisivat siepanneet bidun-taustaisen aktivisti-toimittaja Hamoud al-Rabah'n hänen bidunien oikeuksia puolustavien twiittiensä takia.¹⁵⁶

Yhdysvaltain ulkoministeriö toteaa kansalaisuudettoman bidun-väestön järjestämien mielenosoitusten olevan Kuwaitissa kiellettyjä ja bidun-taustaiset aktivistit ovat raportoineet viranomaisten heihin säännönmukaisesti kohdistamasta häirinnästä tapauksissa, joissa bidunit ovat pyrkineet järjestämään rauhanomaisen mielenosoituksen tai kampanjoimaan oikeuksiensa puolesta. Lisäksi jotkut bidun-aktivistit ovat esittäneet, että heidät pidätettäisiin kuulusteluja varten jokaisen kampanjan tai mielenosoituksen suunnittelun yhteydessä.¹⁵⁷ (Ks. myös luku 4.)

Heinäkuussa 2019 Kuwaitin valtion turvallisuuspalvelu pidätti 15 bidun-taustaista aktivistia sen jälkeen, kun nämä olivat järjestäneet rauhanomaisen mielenosoituksen protestoidakseen tapausta, jossa bidun-taustainen henkilö teki itsemurhan viranomaisten evättyä hänen pääsyä siviiliasiakirjoihin.¹⁵⁸ Lisäksi Yhdysvaltain ulkoministeriö yhdistää mielenosoituksen ja sitä seuranneet oikeudenkäynnit 4.11.2019 sattuneisiin tapauksiin, joissa kaksi bidun-miestä teki itsemurhan.¹⁵⁹ (Mielenosoitusta ja sitä seurannutta oikeudenkäyntiä käsitellään tarkemmin edellä, luvussa 4.) Middle East Monitor raportoi 25.6.2020 Arabi21-uutislähteen alun perin

¹⁵² USDoS 2020, s. 19.

¹⁵³ USDoS 2020, s. 19.

¹⁵⁴ Freedom House 2020.

¹⁵⁵ Human Rights Watch 2020.

¹⁵⁶ GCHR 24.7.2019.

¹⁵⁷ USDoS 2020, s. 14.

¹⁵⁸ Ks. esim. Human Rights Watch 2020.

¹⁵⁹ USDoS 2020, s. 20.

uutisoimasta tapauksesta, jossa bidun-taustainen lääketieteen opiskelija olisi yrittänyt itsemurhaa reaktiona bidun-vähemmistön Kuwaitissa kohtaamaan sortoon.¹⁶⁰

Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2019 käsittelevän ihmisoikeusraportin mukaan bidun-taustaisiin aktivisteihin kohdistettiin ko. vuoden aikana kotietsintöjä, elektroniikkalaitteiden takavarikoimista ja kiinniottoja sen perusteella, että viranomaistoimien kohteiksi joutuneet henkilöt olivat osallistuneet heinäkuussa 2019 biduneiden oikeuksiin liittyviin mielenosoituksiin. Raportin mukaan myös jotkut Kuwaitin kansalaisuuden omaavat aktivistit väittivät, että he tai heidän perheenjäsenensä olivat menettäneet pääsyn koulutukseen, terveydenhuoltoon ja työhön biduneiden oikeuksien edistämisen takia.¹⁶¹

Minority Rights Groupin mukaan bidun-taustaiset naiset ja tytöt ovat syrjinnän ja väärinkäytösten osalta erityisen haavoittuvaisessa asemassa, ja heihin on kohdistunut asiakirjojen hakuprosessin aikana viranomaisten taholta seksuaalista häirintää. Samalla Kuwaitin hallinnon todetaan myös epäonnistuneen bidun-naisten suojelemisessa ja esimerkiksi heille avioeron yhteydessä kuuluvien oikeuksien toteutumisessa tilanteessa, jossa avioliittoa ei ole rekisteröity.¹⁶² Naisten asemaa Kuwaitissa käsitellään tarkemmin alla.

9. Naisten asema

Freedom Housen vuotta 2019 käsittelevän raportin mukaan naiset ovat aliedustettuina Kuwaitin työvoimassa ja kohtaavat epätasa-arvoista kohtelua useamman lain puitteissa ja useammilla yhteiskunnan alueilla, joistakin syrjintään ja väärinkäytöksiin liittyvistä oikeussuojakeinoista huolimatta.¹⁶³ Naiset ovat voineet äänestää ja asettua ehdolle Kuwaitin parlamenttivaaleissa vuodesta 2005 lähtien.¹⁶⁴ Freedom Housen mukaan syvälle juurtuneet yhteiskunnalliset asenteet vaikeuttavat kuitenkin naisten aktiivista osallistumista poliittiseen prosessiin ja naisten etuja valvotaan käytännössä heikosti.¹⁶⁵ Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2019 käsittelevän ihmisoikeusraportin mukaan naisten poliittisella osallistumisella on kulttuurisia ja sosiaalisia esteitä. Esimerkiksi heimojohtajat saattavat jättää naiset sekä ehdokkaina että äänestäjinä heimojen epävirallisten esivaalien ulkopuolelle.¹⁶⁶ Vuoden 2016 vaaleissa parlamenttiin valittiin yksi nainen.¹⁶⁷ Vaaleissa asettui ehdolle yhteensä 15 naista. Lisäksi Kuwaitin nykyiseen hallitukseen on nimitetty 3 naista, jotka voivat ottaa virkansa puolesta osaa parlamentissa järjestettyihin äänestyksiin.¹⁶⁸

Human Rights Watchin mukaan Kuwaitin henkilöoikeudellista asemaa koskeva laki, jota sovelletaan Kuwaitin väestön enemmistön muodostaviin sunnimuslimeihin, on naisia syrjivä. Myös Kuwaitin shiivähemmistöä koskevat lait syrjivät naisia.¹⁶⁹ Freedom Housen mukaan Kuwaitin henkilöoikeudellista asemaa koskeva laki suosii miehiä avioliittoon, avioeroon ja lasten

¹⁶⁰ Middle East Monitor 25.6.2020.

¹⁶¹ USDoS 2020, s. 20.

¹⁶² Minority Rights Group International [päiväämätön].

¹⁶³ Freedom House 2020.

¹⁶⁴ Freedom House 2020; Bertelsmann Stiftung 2020, s. 5.

¹⁶⁵ Freedom House 2020.

¹⁶⁶ USDoS 2020, s. 21.

¹⁶⁷ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 5; Freedom House 2020; USDoS 2020, s. 21.

¹⁶⁸ USDoS 2020, s. 21.

¹⁶⁹ Human Rights Watch 2020. Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan Kuwaitissa hyväksyttiin heinäkuussa 2019 lakimuutos, joka sallii shiiamuslimeille shiialaisen uskonnollisen lain soveltamisen henkilöoikeudellista asemaa koskevissa asioissa. USDoS 10.6.2020, s. 1.

huoltajuuteen liittyvissä asioissa.¹⁷⁰ Jotkut naiset esimerkiksi tarvitsevat miespuolisen holhoojan apua/luvan avioliittosopimuksen solmimiseen.¹⁷¹ Naiset pystyvät hakemaan avioeroa tuomioistuimista vain rajatuin perustein siinä missä miehet pystyvät eroamaan vaimostaan yksipuolisella päätöksellä.¹⁷² Freedom House mainitsee mahdolliseksi avioeron perusteiksi vaimon hylätyksi tulemisen tai kotiväkivallan.¹⁷³

Human Rights Watchin mukaan naiset saattavat myös menettää lasten huoltajuuden, mikäli he naivat jonkun entisen aviomiehen perheen ulkopuolelta. Aviomiehet voivat ottaa jopa neljä vaimoa kysymättä lupaa aiemmilta vaimoiltaan tai jopa ilman että vaimot ovat edes tietoisia asiasta. Aviomiehet saattavat myös kieltää vaimoan työskentelemästä, mikäli tämän katsotaan vaikuttavan kielteisesti perheen etuun.¹⁷⁴ Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan naiset kohtaavat Kuwaitin lainsäädännön osalta syrjintää myös perintöoikeuteen, kansalaisuuteen ja työntekoon liittyvissä asioissa. Islamilainen sharia-laki vaikuttaa naisen perintöosaan eri tavoin tulkintakoulukunnasta riippuen.¹⁷⁵ Miehistä poiketen naiset eivät voi myöskään lähtökohtaisesti siirtää Kuwaitin kansalaisuutta eteenpäin lapsilleen silloin, kun heidän puolisonsa on toisen maan kansalainen tai kansalaisuudeton.¹⁷⁶

Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan Kuwaitin lainsäädäntö kieltää sukupuoleen perustuvan syrjinnän työpaikoilla. Vuonna 2019 naisiin kohdistuvaa syrjintää työpaikoilla ja ammatin harjoittamisen yhteydessä kuitenkin tapahtui, sen kohdistuessa sekä Kuwaitin kansalaisiin että ei-kansalaisiin. Naispuolisten kotiapulaisten todetaan olevan erityisen alttiita syrjinnälle ja väärinkäytöksille yksityisten kotien piiriin rajatun työympäristönsä takia. Kuwaitin lainsäädännön mukaan naisten ja miesten tulisi saada samasta työstä sama palkka. Lainsäädäntö kieltää naisia työskentelemästä "vaarallisilla teollisuudenaloilla", terveydelle "vahingollisissa" ammateissa tai sellaisissa ammateissa, jotka "loukkaavat yleisiä moraalikäsitteitä". Lisäksi koulutettujen naisten kerrotaan esittäneen, että Kuwaitin yhteiskunnan konservatiivinen luonne rajaa heidän uramahdollisuuksiaan.¹⁷⁷

Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan ihmisoikeusjärjestöt katsovat työpaikoilla tapahtuvan seksuaalisen häirinnän olevan läpi Kuwaitin yhteiskunnan ulottuva ongelma, joka jää vaille raportointia. Kuwaitin lainsäädännössä ei mainita seksuaalista häirintää. Lainsäädäntö mainitsee "kunnian loukkaamisen", joka kattaa kaiken naisen tahdonvastaisesta koskettamisesta raiskaukseen, mutta poliisin todetaan valvovan lain noudattamista epä johdonmukaisesti.¹⁷⁸ Freedom Housen mukaan naiset muodostavat yliopisto-opiskelijoiden enemmistön, mutta hallitus ylläpitää oppilaitoksissa sukupuolten segregatiota.¹⁷⁹ Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan eri sukupuolta olevien henkilöiden erottaminen toisistaan koskee yliopistoja ja toisen asteen oppilaitoksia, mutta segregaatian toimeenpanoa ei aina valvota.¹⁸⁰

Human Rights Watchin mukaan Kuwaitissa ei ole kotiväkivaltaa sääntelevää lainsäädäntöä. Kotiväkivaltaa koskevan lakiluonnoksen todetaan odottavan (vuonna 2020) edelleen parlamentin käsittelyä. Vuonna 2015 säädetyssä laissa Kuwaitin maakuntiin perustetuista, perheasioita käsittelevistä tuomioistuimista säädettiin myös kansallisen kotiväkivallan vastaisen

¹⁷⁰ Freedom House 2020.

¹⁷¹ Freedom House 2020; Human Rights Watch 2020.

¹⁷² Human Rights Watch 2020.

¹⁷³ Freedom House 2020.

¹⁷⁴ Human Rights Watch 2020.

¹⁷⁵ USDoS 2020, s. 26–27.

¹⁷⁶ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 14; USDoS 2020, s. 27.

¹⁷⁷ USDoS 2020, s. 36.

¹⁷⁸ USDoS 2020, s. 26.

¹⁷⁹ Freedom House 2020.

¹⁸⁰ USDoS 2020, s. 27.

keskuksen perustamisesta. Human Rights Watchin mukaan keskukselta edellytetään kuitenkin väkivallan uhrien suojelemisen asemesta teon osapuolten välisen sovittelun priorisoimista.¹⁸¹ Yhdysvaltain ulkoministeriön kuulemat paikalliset aktivistit raportoivat myös tapauksesta, jossa viranomaisten väitetysti avaama kotiväkivallan uhrien turvakoti olisi ollut vain "tyhjä rakennus". Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan nainen voi vaatia kotiväkivaltatapauksessa tuotetun vahingon seurauksena avioliiton purkamista, mutta laissa ei selvennetä, mitä "vahingolla" tarkkaan ottaen tarkoitetaan. Oikeuteen viedyissä tapauksissa naisen tulee toimittaa tuomioistuimelle valtiollisen sairaalan laatima raportti kärsimistään vammoista, minkä lisäksi teolle vaaditaan joko kaksi miespuolista todistajaa tai yksi mies ja kaksi naispuolista todistajaa.¹⁸²

Raiskausta avioliitossa ei ole eksplisiittisesti kriminalisoitu Kuwaitin lainsäädännössä.¹⁸³ Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan raiskauksesta on säädetty yleisellä tasolla enimmäisrangaistukseksi kuolemantuomio ja tuomioistuinten todetaan tuomitsevan tekoon syyllistyneet ajoittain ko. rangaistukseen. Viranomaiset eivät kuitenkaan pane tehokkaasti toimeen raiskauksen kriminalisoivaa lainsäädäntöä ja naisiin kohdistuvan väkivallan todetaan olevan ongelma.¹⁸⁴

Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan Kuwaitin hallitus ei julkaise säännöllisesti tilastoja naisiin kohdistuvasta väkivallasta, mutta paikallisten kansalaisjärjestöjen mukaan kotiväkivaltatapauksia raportoidaan maassa säännöllisesti. Myöskään yleisempiä tilastoja naisiin kohdistuvasta väkivallasta ei julkaista. Kuwait Society for Human Rights -järjestön marraskuussa 2019 julkaiseman kyselytutkimuksen mukaan 54 prosenttia Kuwaitissa elävistä naisista (kansalaisuuteen katsomatta) olisi kokenut elämässään väkivaltaa. Väkivallan uhreille palveluita tarjoavat tahot toteavat kotiväkivallan olevan viranomaisten tietoon tulevien tapausten osalta aliraportoituja. Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan on esitetty väitteitä siitä, ettei joillakin poliisiasemilla suhtauduttaisi vakavasti raiskauksista tai kotiväkivallasta tehtyihin ilmoituksiin, oli kyseessä sitten Kuwaitin kansalainen tai ei-kansalainen. Asiaan perehtyneet tahot myös esittävät, että poliisilla ei olisi tarvittavaa koulutusta kotiväkivaltatapauksien käsittelemiseen, minkä seurauksena uhri lähetetään tavallisesti takaisin tämän miespuolisen holhoojan luo, joka on joissakin tapauksissa itse väkivaltaan syyllistynyt henkilö.¹⁸⁵

Human Rights Watchin mukaan Kuwaitin rikoslain artiklassa 153 säädetään, että mies, joka surmaa äitinsä, vaimonsa tai tyttärensä todistettuaan ko. henkilön "epäsiveellisen teon" (*zina*), saa lievennetyn tuomion (joko pienen sakon tai enimmillään 3 vuotta vankeutta).¹⁸⁶ Freedom Housen mukaan "epäsiveelliseen tekoon" syyllistyneen henkilön tappo määritellään ko. rikoslain artiklassa "rikkeeksi", josta säädetty enimmäisrangaistus on 3 vuotta vankeutta. Järjestön mukaan artiklan käsittelemät tapaukset ovat harvinaisia, mutta eivät täysin tuntemattomia.¹⁸⁷ Yhdysvaltojen ulkoministeriön raportin mukaan vuonna 2019 ei raportoitu lainkaan ko. artiklaan yhdistettyjä ns. "kunniamurhia". Raportissa artiklan säätämän 3 vuoden enimmäisrangaistuksen todetaan ulottuvan myös tapauksiin, joissa surmattu on "epäsiveelliseen tekoon" syyllistynyt mies.¹⁸⁸

¹⁸¹ Human Rights Watch 2020.

¹⁸² USDoS 2020, s. 25.

¹⁸³ Freedom House 2020; Human Rights Watch 2020.

¹⁸⁴ USDoS 2020, s. 24–25.

¹⁸⁵ USDoS 2020, s. 24–25.

¹⁸⁶ Human Rights Watch 2020.

¹⁸⁷ Freedom House 2020.

¹⁸⁸ USDoS 2020, s. 25–26.

Human Rights Watch huomioi myös rikoslain artiklan 182, jonka perusteella rikokseen syyllistynyt henkilö, joka käyttää voimaa, uhkailee tai harhaanjohtaa uhriaan esimerkiksi surmataakseen, raiskataakseen tai pakottaakseen tämän prostituutioon, kykenee välttämään rangaistuksen, mikäli hän menee naimisiin uhrin kanssa tämän huoltajan suostumuksella.¹⁸⁹

10. Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen asema

Freedom Housen mukaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistuu Kuwaitissa yhteiskunnallista syrjintää, rikoslain määrätessä vankeustuomion miesten välisistä sukupuolisuhteista ja "vastakkaisen sukupuolen matkimisesta".¹⁹⁰ Human Rights Watchin mukaan Kuwaitin rikoslaki¹⁹¹ kriminalisoi miesten väliset, samaa sukupuolta olevien sukupuolisuhteet, joista säädetään rangaistukseksi enimmillään 7 vuotta vankeutta. Rikoslakiin vuonna 2007 tehdyssä lisäyksessä kielletään "vastakkaisen sukupuolen matkiminen", jonka perusteella henkilö saatetaan tuomita vuoden vankeusrangaistukseen ja/tai 1 000 Kuwaitin dinaarin sakkoihin. Transsukupuolisiin (muunsukupuolisiin) henkilöihin on kohdistunut ko. lain perusteella mielivaltaisia pidätyksiä, alentavaa kohtelua ja poliisin huostassa tapahtunutta kidutusta. Human Rights Watchin mukaan lain perusteella on pidätetty myös ulkoiselta olemukseltaan perinteisiä sukupuolikäsityksiä vastaavia henkilöitä, sillä laissa ei erikseen määritellä, mitä vastakkaisen sukupuolen "matkimisella" tarkoitetaan.¹⁹² Human Rights Watchin mukaan Kuwaitin rikoslaki kriminalisoi myös yleisemmin avioliiton ulkopuoliset sukupuolisuhteet (ml. uskottomuus ja naimattomien henkilöiden välinen seksi).¹⁹³

Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2019 tarkastelevan ihmisoikeusraportin mukaan transihmiset raportoivat Kuwaitissa turvallisuusjoukkojen heihin kohdistamaa häirintää, pidätyksiä ja pahoinpitelyitä. Kuwaitissa tavataan myös seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuva yhteiskunnallinen syrjintä ja häirintää. Raportissa viranomaisten todetaan syyllistyvän vähäisemmissä määrin yhteiskunnalliseen häirintään, sen ollessa tavallisinta esimerkiksi tilanteissa, joissa poliisin liikennerikkeen takia pysäyttämä henkilö ei vaikuta vastaavan ulkoisesti henkilöllisyysasiakirjassa ilmoitettua sukupuolta. Yhdysvaltain ulkoministeriö toteaa, ettei Kuwaitissa toimi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen asioihin keskittyneitä rekisteröityjä kansalaisjärjestöjä, sillä sosiaaliset konventiot ja toiminnan potentiaalinen tukahduttaminen eivät mahdollista järjestöjen avointa toimintaa tai LGBTI-vähemmistöjen oikeuksiin keskittyvien tapahtumien tai Pride-kulkueiden järjestämistä. Kuwaitissa toimii kuitenkin rekisteröimättömiä LGBTI-järjestöjä.¹⁹⁴

Yhdysvaltain ulkoministeriön mukaan mm. Kuwaitin sisäministeriön edustajien muodostama komitea toteutti toukokuussa 2019 Kuwaitin kaupungissa ratsioita, jotka kohdistuivat "paheen taloiksi" ("vice houses") kutsuttuihin hieromalaitoksiin ja joissa pidätettiin viranomaisten "ristiinpukeutujiksi" nimeämiä hieromalaitosten työntekijöitä ja asiakkaita.¹⁹⁵ Amnesty

¹⁸⁹ Human Rights Watch 2020.

¹⁹⁰ Freedom House 2020.

¹⁹¹ Kyseessä rikoslain artikla 193. Ks. Human Rights Watch 4/2018, s. 67.

¹⁹² Human Rights Watch 2020.

¹⁹³ Human Rights Watch 2020.

¹⁹⁴ USDoS 2020, s. 30–31.

¹⁹⁵ USDoS 2020, s. 30–31.

Internationalin mukaan Kuwaitin poliisi pidätti heinäkuussa 2019 seitsemän transihmistä Salmiyan kaupungissa ja heidän tapauksensa etenivät rikostutkintaan.¹⁹⁶

Human Rights Watch raportoi kesäkuussa 2020 transnaisesta, joka oli kutsuttu poliisiasemalle sen perusteella, että hän "matki vastakkaista sukupuolta". Naisen mukaan hänet kutsuttiin saman syytöksen takia jo neljättä kertaa vuoden 2020 aikana. Nainen julkaisi videon, jossa hän syytti poliisin raiskanneen ja pahoinpidelleen hänet tajuttomaksi vuonna 2009. Tuolloin naista pidettiin vangittuna kahdeksan kuukauden ajan miehille tarkoitettussa vankilassa "vastakkaisen sukupuolen matkimisesta" syytettynä. Video levisi sosiaalisessa mediassa ja se johti satojen aktivistien mobilisoitumiseen pidätetyn naisen tueksi. Nainen vapautettiin muutama päivä pidätyksen jälkeen ilman syytteitä. Hänen asianajajansa kuitenkin kertoi, että poliisi oli kohdistanut naiseen myös kesäkuun 2020 pidätyksen aikana oikeudenloukkauksia, kuten päälle sylkemistä, suusanallista loukkaamista ja seksuaalista väkivaltaa. Human Rights Watchin haastattelemien aktivistien mukaan transnaisten Kuwaitissa kohtaama syrjintä ja väkivalta olisi muuttunut viime vuosina intensiivisemmäksi.¹⁹⁷

11. Turvallisuustilanne

Kuwaitissa ei ole käynnissä aseellista konfliktia, maassa ei ole raportoitu vuoden 2015 jälkeen merkittäviä terrori-iskuja ja rikollisuuteen liittyvää väkivaltaa tapahtuu suhteellisen vähän.¹⁹⁸ Kuwaitin maaperällä ei ole todistettu merkittäviä aseellisia yhteenottoja sitten Irakin kanssa vuosina 1990–1991 käydyn sodan. Kuwaitin hallinnolla on legitiimin väkivallan monopoli ja aseellisen voiman käyttö on viranomaisten täydellisessä hallinnassa.¹⁹⁹

Bertelsmann Stiftungin vuoden 2020 raportin mukaan Kuwaitiin kohdistuvat potentiaaliset turvallisuusuhat liittyvät terroristijärjestö "Islamilaisen valtion" (ent. "Irakin ja Syyrian islamilainen valtio", lyh. ISIS) toimintaan ja vuonna 2015 puhjenneeseen Jemenin konfliktiin. Raportissa kuitenkin todetaan, ettei Kuwaitin maaperällä raportoitu vuosien 2017 ja 2019 välillä ISISiin liittyviä iskuja.²⁰⁰ Myöskään vuonna 2020 ei ole uutisoitu Kuwaitissa tapahtuneista terrori-iskuista. ISIS teki mittavimman iskunsa Kuwaitin maaperällä 26.6.2015, jolloin ainakin 27 henkilöä sai surmansa ja 227 haavoittui itsemurhapommittajan iskettyä perjantairukouksen aikaan shiiamuslimien Imam Sadiq -moskeijaan.²⁰¹

¹⁹⁶ Amnesty International 18.2.2020, s. 39.

¹⁹⁷ Human Rights Watch/ Younes 10.6.2020.

¹⁹⁸ Freedom House 2020.

¹⁹⁹ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 6.

²⁰⁰ Bertelsmann Stiftung 2020, s. 6.

²⁰¹ BBC 26.6.2015; Reuters/ Hagagy 26.6.2015. Vuonna 2016 Kuwaitissa uutisoitiin ISISin iskusuunnitelmiin liittyvistä pidätyksistä (Al Arabiya/ AFP 4.7.2016; Al Jazeera 4.7.2016) ja epäonnistuneesta iskusta, jossa egyptiläistäustainen roska-autonkuljettaja törmäsi itsemurhauskutarkoituksessa Kuwaitiin sijoitettuja amerikkalaisjoukkoja kuljettaneeseen avolava-autoon. (Middle East Eye/ AFP 10.10.2016).

12. Koronapandemia (COVID-19)

Koronavirustartuntoja eri maissa tilastoivan yhdysvaltalaisen Johns Hopkinsin yliopiston mukaan Kuwaitissa oli todettu 25.11.2020 mennessä yhteensä 140 795 koronavirustartuntaa ja 870 koronavirukseen liittyvää kuolemaa.²⁰²

Amnesty International on esittänyt huolensa Kuwaitin (*Shlonik*) ja Bahrainin (*BeAware Bahrain*) käyttöönottamista koronavirustartuntojen kartoittamiseen tarkoitetuista seurantasovelluksista. Amnestyn mukaan sovellus välittää ihmisen reaaliaikaisia paikkatietoja tietokantaan. Rekisteröitymiseen vaaditaan henkilötunnus. Aiemmin myös Norja oli ottamassa käyttöön vastaavan sovelluksen, mutta luopui siitä käyttäjien yksityisyyteen liittyvien ongelmien takia.²⁰³

The Arab Gulf States Institute in Washington raportoi 30.3.2020 kansalaisjärjestöjen bidun-taustaisen vapaaehtoisten lääkäreiden ja lääkintähenkilöstön näkyvästä roolista koronaviruksen torjunnassa.²⁰⁴ Tutkija Thomas McGeen 27.4.2020 julkaiseman analyysin mukaan koronaviruksen torjunta olisi tarjonnut biduneille odottamattoman mahdollisuuden kansalaistoimintaan osallistumiseen ja synnyttänyt Kuwaitin yhteiskunnassa vaatimuksia bidunien kansalaistamiseksi.²⁰⁵

Lähteet

Amnesty International

18.2.2020. *Human Rights in the Middle East and North Africa. Review of 2019.*
<https://www.amnesty.org/download/Documents/MDE0113572020ENGLISH.PDF> (käyty 25.11.2020).

28.1.2020. *Kuwait: Heavy prison sentences of activists demanding rights of citizenship.*
<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/01/kuwait-heavy-prison-sentences-of-activists-demanding-rights-of-citizenship/> (käyty 25.11.2020).

The Arab Gulf States Institute in Washington/ Al Yousef, Mohammad J. 30.3.2020. *Gulf Youth and Civil Society Mobilize to Fight the Coronavirus.* <https://agsiw.org/gulf-youth-and-civil-society-mobilize-to-fight-the-coronavirus-on-the-frontlines/> (käyty 25.11.2020).

Al Arabiya/ AFP 4.7.2016. *Kuwait busts three ISIS cells plotting terror attacks.*
<https://english.alarabiya.net/en/News/middle-east/2016/07/04/Kuwait-busts-three-ISIS-cells-plotting-attacks-> (käyty 25.11.2020).

Albarazi, Zahra 11/2017. *Regional Report on Citizenship: The Middle East and North Africa (MENA).* European University Institute/ Robert Schuman Centre for Advanced Studies/ Global Citizenship Observatory.
https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/50046/RSCAS_GLOBALCIT_Comp_2017_03.pdf (käyty 25.11.2020).

BBC

²⁰² Johns Hopkins University [päiväämätön] [25.11.2020].

²⁰³ BBC/ Garthwaite ym. 16.6.2020.

²⁰⁴ The Arab Gulf States Institute in Washington/ Al Yousef 30.3.2020.

²⁰⁵ McGee 27.4.2020.

29.9.2020. Kuwait Emir Sheikh Sabah al-Sabah dies aged 91.
<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-54340988> (käyty 25.11.2020).

26.6.2015. Kuwait Shia mosque blast death toll 'rises to 27'.
<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-33287136> (käyty 25.11.2020).

BBC/ Garthwaite, Rosie & Ian Anderson 16.6.2020. Coronavirus: Alarm over 'invasive' Kuwait and Bahrain contact-tracing apps. <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-53052395> (käyty 25.11.2020).

Bertelsmann Stiftung 2020. BTI 2020 Country Report — Kuwait. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, 2020. Saatavilla osoitteesta:
https://www.ecoi.net/en/file/local/2029488/country_report_2020_KWT.pdf (käyty 25.11.2020).

Carnegie Endowment for International Peace 29.7.2010. Kuwait.
<https://carnegieendowment.org/2010/07/29/kuwait-pub-41309> (käyty 25.11.2020).

Cohen, Ronen A. & Keinan-Cohen, Yael 2019. The Issue of Citizenship for the Bidun Minority in Kuwait after the Arab Spring. Digest of Middle East Studies, Volume 28, Number 1 s. 107–123.

DW (Deutsche Welle) 29.9.2020. Kuwait ruler Emir Sheikh Sabah dies at 91.
<https://www.dw.com/en/kuwait-ruler-emir-sheikh-sabah-dies-at-91/a-55094417> (käyty 25.11.2020).

Elgayar, Aisha 6.2.2020. "WITHOUT" Protection: Kuwait's stateless-Bidoon residents live on the margins of one of the world's richest states. The Investigative Journal.
<https://investigativejournal.org/without-protection-kuwaits-stateless-bidoon-residents-live-on-the-margins-of-one-of-the-worlds-richest-states/> (käyty 25.11.2020).

Freedom House 2020. Freedom in the World 2020. Kuwait.
<https://freedomhouse.org/country/kuwait/freedom-world/2020> (käyty 25.11.2020).

GCHR (Gulf Center for Human Rights)

27.4.2020. Kuwait: Online activists released, while human rights lawyer Hani Hussain remains detained. <https://www.gc4hr.org/news/view/2339> (käyty 25.11.2020).

29.1.2020. Kuwait: Criminal Court issues rulings against human rights defenders from the Bidoon community. <https://www.gc4hr.org/news/view/2315> (käyty 25.11.2020).

24.7.2019. Kuwait: Prominent activist and journalist Hamoud Al-Rabah kidnapped following tweet. <https://www.gc4hr.org/news/view/2173> (käyty 25.11.2020).

Home Office 2016. Country Information and Guidance – Kuwait: Bidoons.
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/566157/CI_G_-_Kuwait_-_Bidoons.pdf (käyty 25.11.2020).

Human Rights Watch

2020. Kuwait. Events of 2019. <https://www.hrw.org/world-report/2020/country-chapters/kuwait> (käyty 25.11.2020).

4/2018. Audacity in Adversity. LGBT Activism in the Middle East and North Africa.
https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2020/07/lgbt_mena0418_web.pdf (käyty 25.11.2020).

13.6.2011. *Prisoners of the Past. Kuwaiti Bidun and the Burden of Statelessness*.
<https://www.hrw.org/report/2011/06/13/prisoners-past/kuwaiti-bidun-and-burden-statelessness> (käyty 25.11.2020).

8/1995. *The Bedoons of Kuwait. "Citizens without Citizenship*.
<https://www.hrw.org/reports/1995/Kuwait.htm> (käyty 25.11.2020).

Human Rights Watch/ Younes, Rasha 10.6.2020. *Kuwaiti Transgender Woman's Video Sparks Worldwide Solidarity*. <https://www.hrw.org/news/2020/06/10/kuwaiti-transgender-womans-video-sparks-worldwide-solidarity> (käyty 25.11.2020).

Inside Arabia/ Aljamra, Helal 6.4.2019. *Bidoon in Kuwait: Living Without a State*.
<https://insidearabia.com/bidoon-kuwait-living-without-state/> (käyty 25.11.2020).

IPU (Inter-Parliamentary Union) [päiväämätön]. *Kuwait – National Assembly*.
https://data.ipu.org/content/kuwait?chamber_id=13442 (käyty 25.11.2020).

Al Jazeera 4.7.2016. *Kuwait 'foils ISIL attack plot' during Ramadan*.
<https://www.aljazeera.com/news/2016/7/4/kuwait-foils-isil-attack-plot-during-ramadan>
(käyty 25.11.2020).

Johns Hopkins University [päiväämätön] [11.11.2020]. *COVID-19 Dashboard by the Center for Systems Science and Engineering (CSSE) at Johns Hopkins University (JHU)*.
<https://coronavirus.jhu.edu/map.html> (käyty 25.11.2020).

Landinfo 24.8.2020. *Kuwait: The Bidun's review cards*. <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2020/10/Query-response-Kuwait-The-Biduns-review-cards-2020.pdf> (käyty 25.11.2020).

Maahanmuuttovirasto 14.10.2019. *"KUWAIT/ bidun, kansalaisuus, koulutus, työnteko, terveydenhuolto, asepalvelus, asiakirjat, oikeudenloukkaukset, mielenosoitukset"* [saatavilla Tellus-maastietokannasta].

McGee, Thomas 27.4.2020. *The COVID-19 Crisis and New Agency for Stateless Bidoon in Kuwait*. London School of Economics (LSE). <https://blogs.lse.ac.uk/mec/2020/04/27/the-covid-19-crisis-and-new-agency-for-stateless-bidoon-in-kuwait/> (käyty 25.11.2020).

Middle East Eye/ AFP 10.10.2016. *Kuwait arrests Islamic State suspect in US truck-ramming attack*. <https://www.middleeasteye.net/news/kuwait-arrests-islamic-state-suspect-us-truck-ramming-attack> (käyty 25.11.2020).

Middle East Monitor 25.6.2020. *Kuwait Bidoon student's suicide attempt reignites debate on discrimination*. <https://www.middleeastmonitor.com/20200625-kuwait-bidoon-students-suicide-attempt-reignites-debate-on-discrimination/> (käyty 25.11.2020).

Minority Rights Group International [päiväämätön]. *World Directory of Minorities and Indigenous Peoples: Kuwait: Bidoon*. <https://minorityrights.org/minorities/bidoon/> (käyty 25.11.2020).

Reuters/ Hagagy, Ahmed 26.6.2015. *Islamic State suicide bomber kills 27, wounds 227 in Kuwait mosque*. <https://www.reuters.com/article/us-kuwait-blast-idUSKBN0P618L20150626>
(käyty 25.11.2020).

Stateless Journeys 5/2019. *Country Position Paper: Statelessness in Kuwait*.

<https://statelessjourneys.org/wp-content/uploads/StatelessJourneys-Kuwait-FINAL.pdf> (käyty 25.11.2020).

USDoS (United States Department of State)

10.6.2020. *Kuwait 2019 International Religious Freedom Report*.

<https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/06/KUWAIT-2019-INTERNATIONAL-RELIGIOUS-FREEDOM-REPORT.pdf> (käyty 25.11.2020).

2020. *Kuwait 2019 Human Rights Report*. [https://www.state.gov/wp-](https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/03/KUWAIT-2019-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf)

[content/uploads/2020/03/KUWAIT-2019-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf](https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/03/KUWAIT-2019-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf) (käyty 25.11.2020).

Weiner, Scott 20.10.2017. *The Politics of Kuwait's Bidoon Issue*. Sada, Carnegie Endowment for International Peace. <https://carnegieendowment.org/sada/73492> (käyty 25.11.2020).